

Inhoudsopgave

Woord vooraf.....	3
Samenvatting Sociaal Kompas	4
Koers 1.1. Meer jeugd groeit op in een veilige omgeving	4
Koers 1.2. Inwoners ontdekken en ontwikkelen hun talenten en vaardigheden.....	4
Koers 1.3. Jongeren bereiken het hoogste opleidingsniveau binnen hun capaciteiten	4
Koers 1.4. Meer jongeren zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt.....	4
Koers 1.5. Meer inwoners met een gezonde leefstijl	5
Koers 2.1. Meer mensen redden zich zonder individuele ondersteuning van de gemeente.....	5
Koers 2.2. Meer mensen kunnen zich financieel beter redden.....	5
Koers 2.3. Meer inwoners zijn aan het werk, bij voorkeur op een reguliere werkplek.....	6
Koers 2.4: Meer mensen zijn in staat (begeleid en langer) zelfstandig te wonen.....	6
Koers 2.5. Meer mensen zijn maatschappelijk zelfredzaam.....	6
Koers 3.1. Meer inwoners voelen zich betrokken bij elkaar, buurt en/of de gemeente.....	6
Koers 3.2. Er is ruimte voor verschillen	7
Koers 3.3. Minder inwoners ervaren belemmeringen mee te doen in de samenleving	7
Koers 4.1. Kwalitatief goede en rechtmatige hulp.....	7
Koers 4.2. Snelle, klantvriendelijke toeleiding naar juiste hulp.....	7
Koers 4.3. Effectieve ondersteuning, licht waar mogelijk, zwaar waar nodig.....	8
Hoofddoel 1. Inwoners groeien gezond en veilig op en kunnen zich maximaal ontwikkelen.....	8
Koers 1.1. Meer jeugd groeit op in een veilige omgeving	8
Koers 1.2 Inwoners ontdekken en ontwikkelen hun talenten en vaardigheden.....	10
Koers 1.3 Jongeren bereiken het hoogste opleidingsniveau binnen hun capaciteiten	12
Koers 1.4 Meer jongeren zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt.....	14
Koers 1.5. Meer inwoners met een gezonde leefstijl	15
Hoofddoel 2. Inwoners kunnen zo lang mogelijk regie over eigen leven houden en zelfstandig functioneren	16
2.1. Meer mensen redden zich zonder individuele ondersteuning van de gemeente.....	16
2.2. Meer inwoners kunnen zich financieel goed redden	19
2.3. Meer inwoners zijn aan het werk, bij voorkeur op een reguliere werkplek.....	21
2.4. Meer mensen zijn in staat (begeleid en langer) zelfstandig te wonen.....	23
2.5. Meer mensen zijn maatschappelijk zelfredzaam.....	25
Hoofddoel 3. Leidschendam-Voorburg is een solidaire en inclusieve gemeente.....	26

3.1. Meer inwoners voelen zich betrokken bij elkaar, buurt en/of de gemeente	26
3.2. Er is ruimte voor verschillen	28
3.3. Minder inwoners ervaren belemmeringen mee te doen in de samenleving	29
Hoofddoel 4. Inwoners die hulp nodig hebben krijgen de juiste hulp op tijd	30
4.1. Kwalitatief goede en rechtmatige hulp.....	31
4.2. Snelle, klantvriendelijke toeleiding naar juiste hulp.....	33
4.3. Effectieve ondersteuning, licht waar mogelijk, zwaar waar nodig	36
Op reis met het Sociaal Kompas	39
1. Aanleiding <i>Kompas gevraagd</i>	39
Op reis.....	39
Aanleiding voor vertrek	39
2. Wat is het Sociaal Kompas.....	40
3. Het Sociaal Kompas als navigatie-instrument.....	41
4. Samen invulling geven aan het Sociaal Kompas	42
5. Het instellen van de koers.....	42
5.1. Leidende principes voor onderweg	45
5.2. Wind die waait	45
6. Kompaskoers; knooppunten op de weg	46
7. Op weg naar de bestemming.....	49
8. Het Sociaal Kompas als communicatie-instrument	50
Begrippenlijst	51
Kompaskoers 1.1:.....	51
Kompaskoers 1.2:.....	51
Kompaskoers 1.3:.....	52
Kompaskoers 1.4:.....	52
Kompaskoers 1.5:.....	52
Kompaskoers 2.1:.....	52
Kompaskoers 2.2:.....	53
Kompaskoers 2.3:.....	53
Kompaskoers 2.4:.....	54
Kompaskoers 2.5:.....	54
Kompaskoers 3.1:.....	54
Kompaskoers 3.2:.....	54

Kompaskoers 3.3:.....	54
Kompaskoers 4.1:.....	55
Kompaskoers 4.2:.....	55
Kompaskoers 4.3:.....	55

Sociaal Kompas

Woord vooraf

Wie van ons kan de wereld van het sociaal domein echt doorgronden? Zorg, welzijn, werk, inkomen, opgroeien, gezondheid, onderwijs, sport en cultuur. Een eindeloze stroom aan vragen, initiatieven, verzoeken en bewegingen die op elkaar inwerken. Inwoners en organisaties die meedoen. De gemeente die beïnvloedt, maar gelukkig ook wordt beïnvloed door alles wat er speelt. In het sociale domein, waar menselijk gedrag maatgevend is, zijn er weinig zaken onveranderbaar.

Probeer dat maar eens te vatten in beleid! Toch is dat wat het rijk als opgave neerlegt bij gemeenten. Maar het is ook dat wat onze inwoners, organisatie en partners helpt, beleid waarmee we waarborgen dat we blijven zorgen voor effectieve en efficiënte ondersteuning. Daar waar het nodig is. Voor wie het nodig is. En zolang het nodig is.

Het sociaal domein zit bomvol energie en ontwikkeling. Dit gaan we zeker niet dichtregelen. Er is ruimte nodig voor initiatieven en ruimte voor maatwerk aan inwoners. Wel is er behoefte aan een heldere richting voor beleid en uitvoering, met oog voor de onderlinge samenhang. Zodat zaken elkaar kunnen versterken in plaats van tegenwerken. Dit is nu ontwikkeld als een Sociaal Kompas, het beleidsplan 2017 – 2020 voor het sociaal domein. Het Kompas geeft een beleidskoers aan; een werkrichting om de komende vier jaar mee door het sociaal domein te navigeren. Een moderne navigator die is te gebruiken als hulpmiddel bij de planning en control cyclus van de gemeente. Het Sociaal Kompas geeft een overzicht en maakt transparant wat wordt gedaan om maatschappelijke doelen te bereiken. Het gaat telkens primair om doelen met toegevoegde waarde voor inwoners van Leidschendam-Voorburg. Het Kompas gebruikt u ook daadwerkelijk als een kompas: het wijst de weg, maar het bepaalt niet letterlijk wat u als eerste, tweede en derde moet uitvoeren om bij uw doel uit te komen. Met het Sociaal Kompas hebben we een navigatie-instrument voor de reis die het sociale domein doormaakt; maar wel een hulpmiddel dat ruimte laat voor eigen initiatief van inwoners en professionals.

Een belangrijk thema in het sociaal domein is en blijft zelfredzaamheid. Beleid in het Kompas helpt daar bij. Uiteindelijk is het Kompas er dan ook niet voor de gemeente, maar gaat het om inwoners van Leidschendam-Voorburg. Daarmee nemen we een van de ‘hartenkreten’ van de Participatieraad zeer ter harte: *“iedereen wil vrij en onafhankelijk zijn, kapitein zijn op zijn eigen schip. Zelf aan het roer staan en richting geven aan zijn eigen leven. Dat is de basis!”* En dat is precies het onderliggende idee van het Sociaal Kompas

Samenvatting Sociaal Kompas

Koers 1.1. Meer jeugd groeit op in een veilige omgeving

Ieder kind heeft recht op een veilige omgeving om ongestoord te kunnen opgroeien. Dit is de basis voor een kind om zich optimaal te ontwikkelen en op te groeien tot een zelfredzame inwoner die positief bijdraagt aan de samenleving. Om dat te bereiken is er voor kinderen en jongeren een kansrijke, veilige en gezonde situatie nodig in en om het gezin. Opvoedondersteuning, jongerenwerk en jeugdhulp dragen daar aan bij, net als veilige speelplekken en veilige wijken waar overlast wordt tegengegaan. Er ligt een focus op preventie, vroegtijdig signaleren en zorgen voor een effectief hulpaanbod dat het probleemoplossend vermogen versterkt en kinderen daar waar het kan thuis laat opgroeien. Ouders zijn primair verantwoordelijk. Daarnaast is er een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een veilige omgeving om op te groeien in de keten tussen ouders, informeel sociaal netwerk en professionals, zoals onderwijs, zorg en politie.

Koers 1.2. Inwoners ontdekken en ontwikkelen hun talenten en vaardigheden

Door te investeren in talenten en vaardigheden kunnen inwoners het beste uit zichzelf halen. Dit versterkt niet alleen welzijn en eigenwaarde, maar zorgt ook dat inwoners competenties verwerven waarmee ze actief kunnen zijn in de samenleving op een manier die bij hen past. Er zijn voldoende mogelijkheden nodig om (van elkaar) te leren. Belemmeringen moeten waar mogelijk weggenomen worden, zodat alle inwoners in staat worden gesteld om te ontwikkelen. Dat begint al op jonge leeftijd met aandacht voor voor- en vroegschoolse educatie en brede scholen met een focus op brede talentontwikkeling. Het blijft ook op latere leeftijd gelden met bijvoorbeeld aandacht voor laaggeletterdheid, een aansprekend aanbod van kunst en cultuur, een eigentijdse bibliotheekfunctie en educatieve cursussen gericht op '21st century skills'.

Koers 1.3. Jongeren bereiken het hoogste opleidingsniveau binnen hun capaciteiten

Jongeren die het hoogste opleidingsniveau binnen hun capaciteiten bereiken, kunnen daarmee een goede positie verwerven op de arbeidsmarkt. Daarvoor worden stimuleringsmaatregelen genomen, naast de maatregelen op het gebied van handhaving van de leerplicht. Het lokale onderwijsbeleid speelt hier een belangrijke rol, met aandacht voor onder andere onderwijsachterstanden, passend onderwijs en praktijkonderwijs. Centraal staat de samenwerking tussen diverse partners, het zorgdragen voor een goede doorgaande leerlijn en duurzaamheid.

Koers 1.4. Meer jongeren zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt.

Een goede voorbereiding op de arbeidsmarkt vergroot de kansen op werkgelegenheid. Door jongeren bekend te maken met de mogelijkheden op de arbeidsmarkt en te ondersteunen in de stap van onderwijs naar arbeidsmarkt, wordt voorkomen dat jongeren na afronding van school werkloos

thuis zitten. Daarbij is er aandacht voor het creëren van stage- en werkervaringsplekken voor jongeren, zodat zij werkervaring kunnen opdoen en op die manier instromen op de arbeidsmarkt.

Koers 1.5. Meer inwoners met een gezonde leefstijl

Een gezonde leefstijl draagt bij aan een goede participatie en zelfredzaamheid van inwoners. Een gezonde leefstijl begint op jonge leeftijd en is ook op latere leeftijd van groot belang. Centraal staat vroegtijdige signalering bij ongezonde leefstijl, kennisdeling over gezonde leefstijl en het optimaal benutten van de openbare ruimte en spotfaciliteiten.

Koers 2.1. Meer mensen redden zich zonder individuele ondersteuning van de gemeente

Een streven is dat een zo groot mogelijke groep inwoners in staat is om zijn/haar eigen leven te leiden zonder *individuele* (intensieve) gemeentelijke zorg en ondersteuning. Zelfstandigheid vergroot de eigenwaarde. Dit betekent niet dat inwoners op zichzelf zijn aangewezen, integendeel! Er wordt fors ingezet op sterke sociale netwerken en een goed aanbod van algemene voorzieningen zoals ontmoetingsplekken, cursussen en lichtere hulp zoals algemeen maatschappelijk werk en cliëntondersteuning die zonder besluit van de gemeente toegankelijk is. Daarbij is er oog voor dat voorzieningen gemakkelijk zijn te vinden en meerdere groepen en meerdere doelen tegelijk dient. Laagdrempelige ondersteuning in een vroeg stadium kan verergering van problemen voorkomen en ervoor zorgen dat mensen zichzelf kunnen blijven redden. Wat voor de een geschikt is, is voor een ander niet mogelijk. Er zullen altijd inwoners zijn die (tijdelijk of permanent) wél individuele voorzieningen nodig hebben. Voor die inwoners blijft het streven om snel de juiste hulp toe te kennen en effectieve ondersteuning te bieden. (koers 4). Extra aandacht is er ook voor ondersteuning van mantelzorgers, met overbelasting als aandachtspunt.

Koers 2.2. Meer mensen kunnen zich financieel beter redden.

Financiële zelfredzaamheid draagt bij aan participatie en welbevinden. Niet iedereen is altijd in staat om in zijn of haar eigen levensonderhoud te voorzien. De gemeente ondersteunt indien nodig inwoners (tijdelijk) met een inkomensvoorziening op maat. De ondersteuning is gericht op het voorkomen van armoede en het realiseren van een financieel stabiele situatie voor de toekomst. Een financieel stabiele situatie is vaak een basisvoorwaarde voor het succes van andere zorg en ondersteuningstrajecten, daarom moet de toegang tot schuldhulpverlening geen drempel vormen. Schuldhulpverlening gaat uit van een integrale aanpak op meerdere leefdoelgebieden met een duurzaam effect, met de schuldenaar als probleemeigenaar. Door vroegtijdige signalering, preventie en nazorg wordt het (opnieuw) ontstaan of verergeren van schulden zoveel mogelijk voorkomen. Andere pijlers zijn stabilisatie en het oplossen van schulden. Het gebruik van regelingen wordt gestimuleerd. Extra aandacht is er voor onevenredig hoge kosten door een stapeling van eigen bijdrage en voor gezinnen met kinderen, om te voorkomen dat jongeren kinderen in armoede opgroeien.

Koers 2.3. Meer inwoners zijn aan het werk, bij voorkeur op een reguliere werkplek.

Betaald werk is niet alleen van belang om in het eigen levensonderhoud te voorzien, maar draagt ook bij aan persoonlijke ontwikkeling, maatschappelijke betrokkenheid en sociale contacten. De activiteiten in koers 2.3 zijn erop gericht zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen bij een reguliere werkgever. Daarbij is er extra aandacht voor personen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Blijkt een werkplek bij een reguliere werkgever niet mogelijk dan wordt er gezocht naar een passend alternatief zoals beschut werk, zodat iedereen mee kan doen in de maatschappij.

Koers 2.4: Meer mensen zijn in staat (begeleid en langer) zelfstandig te wonen

De trend is dat inwoners steeds langer thuis blijven wonen. Door de toenemende levensverwachting, innovatie in de zorg en de vergrijzing verandert de zorgvraag en neemt deze ook toe. Ouderen kiezen minder snel voor een verpleeg- of bejaardenhuis, waardoor de zwaardere zorg aan huis stijgt. Ook extramuralisering van zorg, gestimuleerd door de rijksoverheid, beïnvloedt de locatie waar mensen zorg ontvangen. Om dit alles mogelijk te maken zijn uiteenlopende inspanningen noodzakelijk variërend van het verstrekken van informatie over bijvoorbeeld leeftijdsbestendig wonen en het optimaliseren van het woonaanbod. Hieronder valt o.a. het stimuleren van de toegankelijkheid van (nieuwe) woningen en woonvormen en gerichte toewijzing en goede doorstroming binnen de huursector. Ook hulp en ondersteuning leveren een bijdrage aan het langer thuis kunnen blijven wonen. Deze voorzieningen komen echter aan bod in diverse andere koersen en worden, om herhaling te voorkomen, hier niet genoemd.

Koers 2.5. Meer mensen zijn maatschappelijk zelfredzaam

Het is belangrijk dat iedereen volwaardig kan meedoen in de maatschappij. Sommige inwoners hebben hier een beetje ondersteuning bij nodig. Aan inwoners die dit nodig hebben, biedt de gemeente passende ondersteuning. Door informatie te verstrekken over de mogelijkheden voor ondersteuning wordt ingezet op het vergroten van de bekendheid van het ondersteuningsaanbod, zodat professionals en mensen die dat nodig hebben de weg naar deze extra ondersteuning weten te vinden. Voor de organisatie van dagbesteding wordt aangesloten bij beschikbare locaties in de wijk. Op deze manier wordt efficiënt en zo dichtbij mogelijk ondersteuning geboden. Met het aanbieden van doelgroepenvervoer wordt aan kwetsbare inwoners tegelijkertijd mobiliteit geboden. Daarnaast is huishoudelijke ondersteuning en respijtzorg beschikbaar gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid.

Koers 3.1. Meer inwoners voelen zich betrokken bij elkaar, buurt en/of de gemeente

Een sterke sociale cohesie en civil society vergoot de zelfredzaamheid van inwoners. Het bundelen van krachten in de maatschappij vergroot het gezamenlijk draagkracht. De gemeente biedt hiertoe de ruimte. De inbreng van inwoners en professionals op beleidsmatig niveau wordt meegenomen. Lokale burgerinitiatieven worden ondersteund en gefaciliteerd. Vraag en beschikbaar aanbod wordt samengebracht.

Koers 3.2. Er is ruimte voor verschillen

Hoewel Nederland bekend staat als een tolerant land blijft acceptatie van specifieke groepen achter. Leidschendam-Voorburg streeft er juist naar om voor al haar inwoners een solidaire en inclusieve gemeente te zijn. Dit betekent dat iedere inwoner van Leidschendam-Voorburg maximaal moet kunnen participeren, ongeacht geslacht, leeftijd, geaardheid, geestelijke en/of fysieke belemmering, religie of afkomst. Hier wordt op ingezet met goede voorlichting aan de groepen zelf over voorzieningen, het daadwerkelijk creëren van veilige ontmoetingsplekken om van elkaar te leren én ook voorlichting aan meerdere groepen om discriminatie tegen te gaan (bijvoorbeeld met voorlichting en een meldpunt discriminatie).

Koers 3.3. Minder inwoners ervaren belemmeringen mee te doen in de samenleving

Iedereen moet kunnen meedoen. Daarom is het nodig dat er voorziening zijn die belemmeringen verminderen. Het gaat dan om voorzieningen op het gebied fysieke toegankelijkheid, maar ook digitale informatievoorziening, het bevorderen van de participatie van minderheden en inwoners met een beperking, en het verlagen van financiële drempels voor deelname aan sociale, culturele, educatieve en sportieve activiteiten.

Koers 4.1. Kwalitatief goede en rechtmatige hulp

De gemeente vindt het belangrijk om publieke belangen zoals kwaliteit (waaronder veiligheid, doelmatigheid, en cliëntgerichtheid) en rechtmatigheid van de ingezette hulp in het sociaal domein goed te borgen. Hiervoor heeft de gemeente diverse sturingsmogelijkheden, zoals het toezichthouderschap voor de Wmo en de kinderdagverblijven. Ook handhaving, privacy afspraken en de toepassing van methodieken, zoals normgericht werken en de plan-do-check-act systematiek, kunnen de publieke belangen helpen borgen. De ervaring en het perspectief van de inwoners staat centraal bij het beoordelen en verbeteren van de kwaliteit. Mocht er toch een incident of calamiteit in het sociaal domein plaatsvinden dan is het van belang om adequaat te handelen door het inzetten van het calamiteitenprotocol.

Koers 4.2. Snelle, klantvriendelijke toeleiding naar juiste hulp

Wanneer wordt gesignaleerd dat een inwoner behoefte heeft aan ondersteuning is het zaak om op snelle en klantvriendelijke wijze toegang te verschaffen tot deze ondersteuning. In de toegang staat de inwoner centraal. Het streven is dat de inwoner niet van het kastje naar de muur wordt gestuurd en in de regel maar één keer het verhaal hoeft te doen. Speciale aandacht is er voor de toeleiding van zorgmijders die zelf de weg naar de zorg niet kunnen of willen vinden. Het gesprek met de inwoner over het ondersteuningsplan is een belangrijk onderdeel bij de toeleiding naar de juiste hulp. Snel maatwerk leveren en doelgericht handelen is het streven, ook in geval van spoed. De dienstverlening door de professionals in de toegang stopt echter niet na opstellen van het ondersteuningsplan: er is sprake van warme overdracht aan de zorgverleners en nazorg. De regie op de uitvoering van het ondersteuningsplan is een verantwoordelijkheid van de cliënt of zijn of haar vertegenwoordiger. Mocht de cliënt, eventueel met ondersteuning, onvoldoende in staat zijn om

zelf de regie te voeren dan kan de Lokale Kamer (team Veiligheid en Zorg) van de gemeente dit overnemen.

Koers 4.3. Effectieve ondersteuning, licht waar mogelijk, zwaar waar nodig

Deze koers gaat over de zware geïndiceerde zorg voor de top 5 tot 10 % van de inwoners die zorg nodig heeft. Deze effectieve ondersteuning bestaat uit een gevarieerd en flexibel aanbod van individuele ondersteuning. De individuele ondersteuning wordt samengebracht in een arrangement dat is afgestemd op de behoeften van de cliënt en zijn of haar mantelzorger. De ondersteuning is erop gericht om cliënten in de thuissituatie te ondersteunen of om een vangnet met opvang of crisisvoorzieningen te bieden aan cliënten met complexe of zware problematiek. Ook het gedwongen kader van de jeugdzorg valt onder deze koers. Streven is waar mogelijk een beweging op gang te brengen van zwaar naar middel naar licht zorg. Dit kan onder andere door resultaatgericht en efficiënt (samen) te werken via het principe '1 huishouden, 1 plan, 1 regisseur'. Andere randvoorwaarden voor effectieve zorg zijn regionale inkoop (op onderdelen), innovatie en zorgcontinuïteit voor bijvoorbeeld jongeren die de leeftijd van 18 jaar bereiken.

Hoofddoel 1. Inwoners groeien gezond en veilig op en kunnen zich maximaal ontwikkelen

Koers 1.1. Meer jeugd groeit op in een veilige omgeving

Ieder kind heeft recht op een veilige omgeving om ongestoord te kunnen opgroeien. Dit is de basis voor een kind om zich optimaal te ontwikkelen en op te groeien tot een zelfredzame inwoner die positief bijdraagt aan de samenleving. Om dat te bereiken is er voor kinderen en jongeren een kansrijke, veilige en gezonde situatie nodig in en om het gezin. Opvoedondersteuning, jongerenwerk en jeugdhulp dragen daar aan bij, net als veilige speelplekken en veilige wijken waar overlast wordt tegengegaan. Er ligt een focus op preventie, vroegtijdig signaleren en zorgen voor een effectief hulpaanbod dat het probleemoplossend vermogen versterkt en kinderen daar waar het kan thuis laat opgroeien. Ouders zijn primair verantwoordelijk. Daarnaast is er een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een veilige omgeving om op te groeien in de keten tussen ouders, informeel sociaal netwerk en professionals, zoals onderwijs, zorg en politie.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Kennis en vaardigheden voor opgroeien en opvoeden te vergroten bij jeugd, ouders, vrijwilligers en professionals.

- Bied op meerdere plekken laagdrempelige en vraaggerichte opgroei- en opvoedinformatie.
- Versterk het besef dat opvoeden een gezamenlijke verantwoordelijkheid is, breder dan de ouders alleen, door dit als partners op dezelfde manier uit te dragen.
- Verlaag de drempel naar hulp door de vanzelfsprekendheid van hulp(vragen) bij opvoeding te bevorderen, bijvoorbeeld door aanwezigheid van professionals in ontmoetingsruimtes.
- Versterk opvoedvaardigheden zoals gesprekstechnieken, bijvoorbeeld met vaardigheidstrainingen voor ouders en hun pubers.

- Creëer samen met ouders een veilige (opvoed)situatie voor kinderen, zoals door professionals te trainen in de Signs of Safety methode.
- Zorg voor heldere en toegankelijke informatie over het regelen van praktische zaken voor jongeren die 18 jaar worden, zoals over zorgverzekeringen en een bankrekening, en sluit aan bij bestaande informatievoorzieningen als de Kwikstart-app.

B. In de wijken te bouwen aan een veilige en betrokken leefomgeving om het opvoedkundige klimaat te versterken.

- Organiseer samen met partners educatieve en recreatieve activiteiten voor kinderen (en hun ouders) in de wijk.
- Faciliteer laagdrempelige ondersteuning en ontmoeting voor en door ouders, met inlooppunten als een mamacafé, vader/moedercentrum en het spel- en opvoedpunt.
- Blijf inzetten op rust en veiligheid in de wijk, omgaan met 'harde kern' jongeren en het voorkomen van overlast en delicten, met continuering van ambulante jongerenwerk en de inzet van de Lokale Kamer.
- Investeer in het tegengaan van radicalisering met een goed netwerk van samenwerkingspartners die signalen vroegtijdig kunnen oppakken.
- Daag kinderen uit tot beweging en spel door te investeren in veilige en groene speelomgevingen (bij en rondom scholen).
- Besteed aandacht aan veiligheid in het ontwerp van publieke ruimtes waarin inwoners zich ook veilig (zelfstandig) kunnen verplaatsten, onder andere door veilige fiets- en looproutes te creëren en aandacht te hebben voor goede verlichting.

C. Laagdrempelige ondersteuning te bieden bij opgroeien en opvoeden en actief in te zetten op preventie van problemen.

- Zorg voor voldoende algemene voorzieningen voor opvoedondersteuning; goed bereikbaar en afgestemd op de wijk.
- Bied ouders en jongeren met opvoed- en opgroevragen naast voorzieningen als schoolmaatschappelijk werk ook de mogelijkheid van informele ondersteuning, zoals met maatjesprojecten.
- Bevorder voor ieder kind een goede en veilige start vanaf de geboorte, met goede ketensamenwerking gericht op een stabiele thuissituatie.
- Geef met een beleidskader jeugdpreventie richting en criteria aan de partijen in de keten, om problemen in de gezonde en veilige ontwikkeling van jeugdigen te voorkomen.
- Ondersteun jeugd bij het opgroeien tot zelfredzame volwassenen, met continuering van jongerenwerk gericht op een zo groot en breed mogelijk bereik waaronder LHBT en potentiële schoolverlaters.
- Blijf investeren in sociaal veilige scholen, met aandacht voor het tegengaan van pesten en voor het veilig gebruik van social media met een school specifieke aanpak die uitgaat van de digitale jeugdcultuur.
- Bereid jongeren voor op meerderjarig worden met aandacht voor dagbesteding, huisvesting, financiële zelfstandigheid, sociaal netwerk, schulden en zorgovergang (van 18- naar 18+), waarbij jongeren van 18+ hun ervaringen delen met jongeren jonger dan 18 jaar.

D. Vroege signalering van opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen waarmee problemen vroegtijdig worden opgepakt.

- Kindcheck GGZ: Onderdeel van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling met als doel het in kaart brengen van signalen in gezinnen waar sprake is van geestelijke gezondheidszorg (GGZ) problematiek.
- Signaleer problemen al op jonge leeftijd, door de kennis en kracht van het consultatiebureau en de school en kinderopvang nog beter te benutten en te ondersteunen.
- Acteer vroegtijdig bij (signalen van) problemen, onder andere door het schoolmaatschappelijk werk te versterken en met korte lijnen tussen scholen, (jeugd)hulp en waar nodig jeugdbescherming.
- Blijf de aandacht vestigen op kinderrechten en signalen van kindermishandeling, onder andere met de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld.
- Verstevig samenwerking in de keten van onderwijs, kinderopvang, gemeente, welzijn, zorg en de politie, zoals met de pilot 'zorg in de school brengen' en een kwartiermaker vroesignalering.

E. Een effectief hulpaanbod waarbij het probleemoplossend vermogen wordt versterkt en kinderen zoveel mogelijk opgroeien in een gezinssituatie (bij de ouder(s)/opvoeders).

- Blijf jeugdoverlast en -criminaliteit aanpakken, met extra aandacht voor een gezinsgerichte aanpak gericht op ouders, broertjes en zusjes.
- Continueer vroegtijdige multidisciplinaire hulp aan jonge kinderen met een (dreigende) ontwikkelingsachterstand, zoals met Integrale Vroeghulp.
- Bied een dekkend ondersteuningsaanbod voor (veelvoorkomende) problematiek, gebruik makend van best practices, in elk geval bij: complexe echtscheidingen, depressie, voortijdig schoolverlaten en ongezonde leefstijl.

Koers 1.2 Inwoners ontdekken en ontwikkelen hun talenten en vaardigheden

Door te investeren in talenten en vaardigheden kunnen inwoners het beste uit zichzelf halen. Dit versterkt niet alleen welzijn en eigenwaarde, maar zorgt ook dat inwoners competenties verwerven waarmee ze actief kunnen zijn in de samenleving op een manier die bij hen past. Er zijn voldoende mogelijkheden nodig om (van elkaar) te leren. Belemmeringen moeten waar mogelijk weggenomen worden, zodat alle inwoners in staat worden gesteld om te ontwikkelen. Dat begint al op jonge leeftijd met aandacht voor voor- en vroegschoolse educatie en brede scholen met een focus op brede talentontwikkeling. Het blijft ook op latere leeftijd gelden met bijvoorbeeld aandacht voor laaggeletterdheid, een aansprekend aanbod van kunst en cultuur, een eigentijdse bibliotheekfunctie en educatieve cursussen gericht op '21st century skills'.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Inwoners laagdrempelig te wijzen op mogelijkheden om talenten en vaardigheden (verder) te ontwikkelen

- Faciliteer juiste en actuele informatie over wat mogelijk is in talentontwikkeling, bijvoorbeeld via scholen, op de gemeentewebsite en met flyers.
- Wijs als gemeente en partners inwoners proactief op cursusaanbod, zoals op het aanbod van de bibliotheekfunctie en sport.

- Bied informatie op een aansprekende manier aan voor verschillende inwonergroepen, zoals met input van een jongerenpanel.

B. Basisvaardigheden te bevorderen (lezen, schrijven, rekenen, mediawijsheid) met een toereikend ondersteuningsaanbod

- Bied laaggeletterde inwoners de juiste taalondersteuning, bijvoorbeeld met het Taalhuis waarin het taalnetwerk met ondernemers samenwerkt aan een gezamenlijke Aanpak Laaggeletterdheid.
- Verbeter het herkennen van laaggeletterdheid door als professionals gebruik te maken van het instrument Taalmeter bij een vermoeden van laaggeletterdheid.
- Stimuleer taalontwikkeling en interesse in lezen door te blijven investeren in een goed (voor)leesklimaat voor kinderen, bijvoorbeeld met programma's als Boekstart, door ouderbetrokkenheid te creëren en doorgaande lijn van lezen bij kinderopvang en op school.
- Verbeter het bereik van de doelgroep en het aanbod om (volwassen) inwoners basisvaardigheden te laten beheersen, door als samenwerkingspartners de hiaten daarvoor in kaart te brengen.
- Besteed aandacht aan jonge inwoners die risico lopen op een achterstand, zoals jeugdigen in eenoudergezinnen, gezinnen met een minimuminkomen of een (niet-westerse) allochtone achtergrond.

C. Brede talentontwikkeling te stimuleren en inwoners te helpen om moderne vaardigheden '21st century skills' aan te leren en te behouden

- Laat mensen hun talenten ontwikkelen, leren, elkaar ontmoeten en debatteren, door op wijkniveau voorzieningen te organiseren zoals een nieuwe bibliotheekfunctie, culturele hotspots, een wijkmuziekschool en een nieuw clubhuis/activiteitenruimte als de Loopplank 2.0.
- Bevorder culturele en kunstzinnige vaardigheden voor alle leeftijden, onder andere met cultuureducatie waarbij niet alleen de school maar ook de culturele/sociale omgeving van jongeren wordt betrokken en het curriculum met scholen en inwoners wordt verbreed en verdiept.
- Versterk cultuureducatie door financiële ondersteuning te continueren voor organisaties en verenigingen die bijdragen aan talentontwikkeling.
- Zorg dat inwoners gelegenheid hebben om sportieve talenten te ontdekken en ontwikkelen, onder andere door meer sportaanbod op (brede) scholen in zowel het primair als het voortgezet onderwijs.
- Stimuleer een 'leven lang leren' door educatieve cursussen te promoten en te faciliteren, zoals in het gebruik van sociale media.
- Stimuleer burgerschapsvaardigheden van inwoners, bijvoorbeeld met een structurele jongerenvertegenwoordiging waar jongeren meedenken en meebeslissen over (uitvoering van) gemeentelijk beleid.
- Coördineer het brede school-concept in vier aandachtsgebieden op wijkniveau, met combinatiefunctionarissen die aandacht schenken aan specifieke groepen als ouderen, vluchtelingen en jeugd.
- Vergroot de toegang tot faciliteiten van de gemeente (ruimte, mankracht, budget, communicatie) voor verenigingen van amateurkunst die maatschappelijke doelen dienen.

D. Een aantrekkelijk, modern en samenhangend aanbod van kunst, cultuur en media

- Realiseer kunst en cultuur die binnen en buiten onze gemeente aandacht trekken en onderscheidend zijn in de regio, zoals museum Huygens' Hofwijck.
- Zorg voor toegang tot en verbinding van culturele initiatieven op herkenbare plekken, zoals door de bundeling van cultuur in drie podia.
- Bevorder samenwerking tussen culturele instellingen, bedrijfsleven, inwoners, maatschappelijke organisaties en de gemeente door te investeren in het opbouwen van een netwerk.
- Transformeer naar een nieuwe bibliotheekfunctie op basis van keuzes in de profilering en decentralisering van de huidige bibliotheek.

E. Ervoor te zorgen dat het ontdekken en ontwikkelen van talenten en vaardigheden voor iedereen toegankelijk is

- Vergroot de mogelijkheden voor talentontwikkeling voor inwoners met lage inkomens door het gebruik van de minimapas (Ooievaarspas) bij inwoners en organisaties te stimuleren.
- Faciliteer, samen met verenigingen en maatschappelijke organisaties randvoorwaarden voor talentontwikkeling, door bijvoorbeeld kinderopvang en vervoersoplossingen te creëren.
- Zorg met welzijnspartners dat in het dagbesteding/ activiteiten aanbod voor kwetsbare inwoners ook ruimte is voor het ontdekken en ontwikkelen van talenten en vaardigheden.
- Betrek via brede scholen ouders op een positieve manier bij het ontwikkelen van talenten en vaardigheden van hun kinderen en bekijk of eventuele belemmeringen in de thuissituatie weggenomen kunnen worden.

Koers 1.3 Jongeren bereiken het hoogste opleidingsniveau binnen hun capaciteiten

Jongeren die het hoogste opleidingsniveau binnen hun capaciteiten bereiken, kunnen daarmee een goede positie verwerven op de arbeidsmarkt. Daarvoor worden stimuleringsmaatregelen genomen, naast de maatregelen op het gebied van handhaving van de leerplicht. Het lokale onderwijsbeleid speelt hier een belangrijke rol, met aandacht voor onder andere onderwijsachterstanden, passend onderwijs en praktijkonderwijs. Centraal staat de samenwerking tussen diverse partners, het zorgdragen voor een goede doorgaande leerlijn en duurzaamheid.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Thuis zitten, verzuim en voortijdig schoolverlaten vroegtijdig te signaleren en zoveel mogelijk te voorkomen.

- Stimuleer met goede ketensamenwerking dat scholen passend onderwijs en zorg bieden (voor elke leerling de meest passende plek, zodat er geen kinderen thuis zitten), dichtbij huis en waar zorg is gefaciliteerd voor zover dat op basis van de onderwijsbehoefte is gewenst.
- Zorg dat er voor elk kind een geschikte leeromgeving is die aansluit op het kind, ook voor bijvoorbeeld kinderen van statushouders en kinderen in de (gesloten) jeugdzorg.
- Leg bij leerplichtbeleid meer nadruk op verzuimpreventie en vroege signalering door voorlichting, aandacht voor achterliggende problematiek, het vroegtijdig betrekken van ouders en een nauwere samenwerking met partners als politie, welzijn, zorg en jeugdgezondheidszorg (JGZ).
- Maak naleving van leerplicht gemakkelijker met een eenduidige registratie en door verzuimafspraken breed te delen.
- Zorg dat basisscholen in 2018 zijn aangesloten bij het verzuimloket van DUO zodat zij hun preventieve werkzaamheden beter uit kunnen voeren.

- Haal er uit wat er in zit voor thuiszittende jongeren die zonder startkwalificatie zijn gestopt met school; zorg dat bekend is wie dit zijn en begeleid jongeren samen met partners naar school en/of werk.
- Ga uitval op het mbo tegen door als partners de overgang van voortgezet onderwijs naar het mbo te onderzoeken en te verbeteren.

B. Een duurzame leeromgeving, zoveel mogelijk passend bij de behoeften van leerlingen en onderwijspersoneel.

- Realiseer toekomstbestendige scholen en IKC, met als pijlers duurzaamheid en kwaliteit.
- Stimuleer frisse scholen met een duurzame energievoorziening, onder andere met onderzoek naar de haalbaarheid van een klimaatneutrale school in het primair en voortgezet onderwijs.
- Zet budget in om het voor alle kinderen van 0 tot 4 jaar mogelijk te maken om deel te nemen aan voorschoolse voorzieningen (peuterspeelzaal/ kinderdagverblijf).
- Faciliteer leeromgevingen met voldoende lescapaciteit, met extra aandacht voor bewegingsonderwijs en kennismaking met techniek.

C. Beter samen te werken met partners om de ontwikkeling van het kind te stimuleren.

- Bevorder de totstandkoming van integrale kindcentra (IKC).
- Blijf de ontwikkeling van brede scholen ondersteunen met initiatieven die zowel voor eigen leerlingen als voor de buurt toegankelijk zijn.
- Zorg voor een goede verdeling van leerlingen over scholen, door afspraken over plaatsing- en volumebeleid op scholen te monitoren en te actualiseren onder andere op basis van onderzoek naar de invoering van één aanmeldleeftijd.
- Faciliteer het schoolmaatschappelijk werk om lichte jeugdhulp te bieden en de vaste verbinding te zijn tussen het schoolteam en de (gemeentelijke) hulp aan jeugd op de verschillende domeinen.
- Daag jeugdzorgpartners uit een maatwerk ondersteuningsaanbod per school te ontwikkelen, dat gericht is op de ontwikkelingsbehoeften van leerlingen.
- Breng zichtbaar laagdrempelige en preventieve ondersteuning in de school en ontdek met een pilot de optimale werkwijze om ouders en kinderen te ondersteunen bij opvoeden en leren, zoals met het georganiseerde schoolpleingespreek.
- Blijf aandacht schenken aan (vroegtijdige) bestrijding van onderwijsachterstanden.
- Stimuleer nauwe samenwerking tussen voorschoolse organisaties en basisscholen in zorg- en signaleringsstructuur.
- Zorg voor een toename van het bereik van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en een evenwichtige verdeling van kinderen die extra aandacht nodig hebben, zoals door bij VVE afspraken te maken over spreiding van doelgroepkinderen.
- VVE: Voor- en Vroegschoolse Educatie. Dit is onderwijs voor peuters en kleuters met een taalachterstand.

D. Een doorgaande leerlijn te bevorderen van voorschoolse voorzieningen naar het onderwijs en tussen onderwijsinstanties.

- Leg nadruk op een warme overdracht van informatie over leerlingen, bijvoorbeeld van voorschool naar basisschool.
- Zorg voor afspraken over een doorgaande leerlijn waarbij wordt gelet op de sociaal-emotionele ontwikkeling en weerbaarheid van kinderen.
- Bevorder de toegang tot onderwijs met aandacht voor taalklassen, schakelklassen en aanpak laaggeletterdheid.

- Maak voorschoolse opvang (financieel) mogelijk voor alle peuters op basis van (toekomstige) wetgeving over harmonisatie voorschoolse voorzieningen.
- Stimuleer dat scholen de continuïteit van zorg en ondersteuning borgen voor leerlingen bij schoolwisselingen.

Koers 1.4 Meer jongeren zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt

Een goede voorbereiding op de arbeidsmarkt vergroot de kansen op werkgelegenheid. Door jongeren bekend te maken met de mogelijkheden op de arbeidsmarkt en te ondersteunen in de stap van onderwijs naar arbeidsmarkt, wordt voorkomen dat jongeren na afronding van school werkloos thuis zitten. Daarbij is er aandacht voor het creëren van stage- en werkervaringsplekken voor jongeren, zodat zij werkervaring kunnen opdoen en op die manier instromen op de arbeidsmarkt.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Jongeren meer bekend te maken met wat er mogelijk is op de arbeidsmarkt.

- Informeer jongeren over de werkgelegenheid en baankansen in verschillende branches, zodat zij dit in hun keuze mee kunnen nemen.
- Geef meer bekendheid aan de (gemeentelijke) dienstverlening van het Jongerenloopbaancentrum en de Sociale Servicepunten, onder andere via social media.
- Ga met jongeren in gesprek over wat zij willen, kunnen en nodig hebben voor hun loopbaan. Gebruik hiervoor plekken en evenementen waar jongeren komen, tijdens zogeheten 'pizza' gesprekken of met behulp van de Jongerenambassadeurs.
- Help jeugd na te denken over hun beroepskeuze door ze uit te dagen met programma's als 'Paspoort naar je toekomstdroom' en werkgeversbezoekjes op scholen.

B. Jongeren te ondersteunen in de stap van school naar werk door een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

- Betrek het bedrijfsleven bij de ontwikkeling van onderwijs en vice versa, onder andere in het platform Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt en vanuit de Lokaal Educatieve Agenda (LEA).
- Bevorder de samenwerking tussen scholen en bedrijven en maak uitdagende afspraken over stage/werkplekken.
- Ontwikkel maatwerkondersteuning voor jongeren, met middelen als leren netwerken, coaching en 'maatjes' voor werkloze jongeren.
- Breng werkloze jongeren die geen school volgen in beeld en bied maatwerkondersteuning om ze naar onderwijs of werk te begeleiden.
- Voorkom dat jongeren gaan behoren tot de onderkant van de arbeidsmarkt, stimuleer ze in persoonlijk contact om minimaal een startkwalificatie te halen.
- Stimuleer scholen om leerlingen voor te bereiden op het zoeken van een baan, onder andere door leerlingen sollicitatievaardigheden op te laten doen.
- Vergemakkelijk de directe bemiddeling naar werk door structureel contact met scholen voor praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs (PrO/VSO) te onderhouden en vroegtijdig informatie over jongeren die uitstromen te delen.
- Onderzoek of de individuele studietoelage aansluit bij ondersteuningsbehoefte van jongeren met een arbeidsbeperking en pas deze indien nodig aan.

C. Jeugd kansen te bieden op de arbeidsmarkt door werkplekken te genereren en mogelijkheden te creëren om ervaring op te doen.

- Zorg dat professionals en vrijwilligers jongeren niet loslaten en gezamenlijk een op elkaar afgestemd ondersteuningsaanbod (preventief en curatief) ontwikkelen om jongeren te ondersteunen op weg naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid op de arbeidsmarkt. Besteed hierbij extra aandacht aan statushouders.
- Ondersteun samen met UWV zowel jongeren met als zonder uitkering om aan het werk te komen.
- Stimuleer bedrijven om vacatures voor jongeren open te stellen en geef als gemeente het goede voorbeeld door stage-, werkervarings- en arbeidsplaatsen voor jongeren te creëren.
- Faciliteer alternatieve vormen van werkervaring zoals een evenement organiseren, een puntensysteem voor vrijwilligerswerk, een bijdrage aan kunst en cultuur en meedraaien in een poule van ondernemers sport- en welzijnsorganisaties.

Koers 1.5. Meer inwoners met een gezonde leefstijl

Een gezonde leefstijl draagt bij aan een goede participatie en zelfredzaamheid van inwoners. Een gezonde leefstijl begint op jonge leeftijd en is ook op latere leeftijd van groot belang. Centraal staat vroegtijdige signalering bij ongezonde leefstijl, kennisdeling over gezonde leefstijl en het optimaal benutten van de openbare ruimte en spotfaciliteiten.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Het stimuleren van maatschappelijke en groene initiatieven die een gezonde leefstijl bevorderen.

- Vergroot het bewustzijn van inwoners over het belang van een gezonde leefstijl en wat zij daar zelf aan kunnen doen.
- Stimuleer initiatieven die gericht zijn op gezondheid door soepel om te gaan met vergunningen en regelgeving.
- Faciliteer projecten die bewustwording rond voedsel, bewegen, en gezondheid stimuleren, zoals het moestuinproject en voorlichting over de gevaren van roken en alcohol.

B. Het versterken van de kennis en de inzet van maatschappelijke partners om de gezonde leefstijl te bevorderen.

- Stimuleer de samenwerking en kennisdeling tussen zorg en welzijn, door een netwerkorganisatie op te bouwen in de buurt.
- Voorkom het ontstaan van psychosociale problemen bij kinderen door het preventief gezondheidsbeleid te verbinden aan de activiteiten van de lokale partners.
- Bevorder samenwerking en kennisdeling tussen sportorganisaties, bijvoorbeeld met een beweegmakelaar zoals aangegeven in de Sport en beweegvisie.
- Bevorder gezonde en veilige scholen door gezondheidsbeleid te koppelen aan activiteiten binnen de school.
- Stimuleer het ontwikkelen en aanbieden van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen.
- Ga overgewicht en eenzaamheid (preventief) tegen en bevorder een actieve leefstijl met het project 'Bouwen aan een gezonde wijk' met aandacht voor groen in de wijk en bijvoorbeeld pluktuinen.
- Stimuleer bewustwording van en gezonde en duurzame keuzes over leefstijl.

C. Het vroegtijdig signaleren en interveniëren bij opgroei- en opvoedingsproblemen, bij specifieke stoornissen en bij gezondheidsbedreigingen bij kinderen en volwassenen.

- Signaleer, volg en neem actie op ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van jeugdigen, door JGZ en GGD de samenwerking te laten versterken.
- Zorg voor een adequate uitvoering van de wettelijke taken op het terrein van de publieke gezondheidszorg door de GGD en JGZ door deze te monitoren en zo nodig bij te sturen.
- Intensiveer de samenwerking tussen de gemeente, huisartsen en nieuwe samenwerkingspartijen zoals zorgverzekeraars, door een gezamenlijke agenda op te stellen.
- Organiseer laagdrempelige voorlichting voor en rondom risicogroepen, zoals ouders van jongeren met psychosesymptomen.
- Zet in op preventie met betrekking tot depressie door gesprekken te organiseren met kinderen en ouders uit risicogroepen.
- Informeer inwoners waar ze bij psychische problemen terecht kunnen voor hulp om escalatie te voorkomen.
- Voorkom en verminder overgewicht bij kinderen en jongeren zoals met de 'Aanpak gezond gewicht'.
- Leid inwoners bijtijds toe naar passende begeleiding of zorg zodat voorkomen wordt dat lichte problemen uitgroeien tot zware problematieken.

D. Het optimaal inrichten en gebruiken van de openbare ruimte en van sportfaciliteiten.

- Bevorder dat sportfaciliteiten optimaal worden benut, zoals door het gezamenlijk met partners en inwoners ontwikkelen van aanbod tijdens incourante tijden.
- Bevorder de toegang tot sporten en bewegen, zoals door het verlagen van (financiële) drempels voor gezinnen met een minimuminkomen.
- Vergroot de aantrekkelijkheid van bewegen door de openbare ruimte groen en prettig in te richten.

E. Het formuleren en uitvoeren van maatregelen die een gezonde leefstijl bevorderen en gezondheidsbedreigingen tegengaan.

- Geef uitvoering aan de Wet Publieke Gezondheid, waaronder: infectieziektebestrijding, ouderengezondheidszorg en jeugdgezondheidszorg.
- Hanteer bij het opstellen en uitvoeren van maatregelen speerpunten uit het lokaal gezondheidsbeleid.
- Geef uitvoering aan het programma 'Ouderen actief'.
- Formuleer en geef uitvoering aan het actieplan 'Lokaal gezondheidsbeleid' om inwoners zo lang mogelijk vitaal te houden.
- Geef uitvoering aan het plan 'Maatschappelijk verantwoord verenigen'.

2. Inwoners kunnen zo lang mogelijk regie over eigen leven houden en zelfstandig functioneren

2.1. Meer mensen redden zich zonder individuele ondersteuning van de gemeente

Een streven is dat een zo groot mogelijke groep inwoners in staat is om zijn/haar eigen leven te leiden zonder *individuele* (intensieve) gemeentelijke zorg en ondersteuning. Zelfstandigheid vergroot de eigenwaarde. Dit betekent niet dat inwoners op zichzelf zijn aangewezen, integendeel! Er wordt fors ingezet op sterke sociale netwerken en een goed aanbod van algemene voorzieningen zoals ontmoetingsplekken, cursussen en lichtere hulp zoals algemeen maatschappelijk werk en

cliëntondersteuning die zonder besluit van de gemeente toegankelijk is. Daarbij is er oog voor dat voorzieningen gemakkelijk zijn te vinden en meerdere groepen en meerdere doelen tegelijk dient. Laagdrempelige ondersteuning in een vroeg stadium kan verergering van problemen voorkomen en ervoor zorgen dat mensen zichzelf kunnen blijven redden. Wat voor de een geschikt is, is voor een ander niet mogelijk. Er zullen altijd inwoners zijn die (tijdelijk of permanent) wél individuele voorzieningen nodig hebben. Voor die inwoners blijft het streven om snel de juiste hulp toe te kennen en effectieve ondersteuning te bieden. (koers 4). Extra aandacht is er ook voor ondersteuning van mantelzorgers, met overbelasting als aandachtspunt.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Zelfregie te stimuleren en te zorgen dat inwoners (jeugd en volwassen) elkaar ontmoeten, van elkaar leren en zich voor elkaar inzetten.

- Stimuleer inwoners om een steunnetwerk op te bouwen van anderen die kunnen helpen, zoals met taalmaatjes, buurtmaatjes, en opgroei- en opvoedondersteuning bij GGZ en netwerk coaching.
- Vergroot de bewustwording bij inwoners over de verantwoordelijkheid voor hun eigen leven en toekomst.
- Stimuleer verbinding tussen inwoners (sociale infrastructuur) bijvoorbeeld met generatiewoningen en sociaal beheer van panden.
- Stimuleer inzet van ervaringsdeskundigen zodat zij cliënten en naasten beter kunnen helpen bij algemeen toegankelijke voorzieningen.
- Faciliteer veilige en laagdrempelige multifunctionele ontmoetingsplekken waar iedereen welkom is (jong en oud), bijvoorbeeld in winkels, de bibliotheek, het gemeentehuis en wijkgebouwen.
- Stimuleer inkoop en gebruik van technologie zoals OV apps en digitale platforms als BUUV en Nextdoor en bekijk mogelijkheden om spraak en braille toe te passen.

B. Mantelzorgers in staat te stellen hun rol uit te voeren door draagkracht te versterken, zorg te verlichten en hen met anderen te verbinden.

- Ondersteun mantelzorgers en professionals door hun kennis over beschikbare ondersteuning te vergroten, de toeleiding te verbeteren en een luisterend oor te bieden, zoals met het mantelzorgcafé en een informatiepunt.
- Vergroot het aanbod van praktische ondersteuning aan mantelzorgers, zoals met uitbreiding van de klussendienst en steun- en ontmoetingspunten in de wijk.
- Zorg voor voldoende professionele en vrijwillige respijtzorg, door te bouwen aan een structurele lokale netwerkstructuur waarin de behoefte van de mantelzorgers zelf centraal staat.
- Maak afspraken met werkgevers om werknemers de mogelijkheid te bieden mantelzorg te verlenen, en geef als gemeente het goede voorbeeld.
- goede voorbeeld.
- Verminder regeldruk en probeer waar nodig administratief te ontlasten door inzet van ondersteuning thuisadministratie, zoals formulierenbrigade.
- Zorg dat partners kennis hebben over de mogelijkheden om de draagkracht van mantelzorgers te versterken, zodat mantelzorgers tijdig worden doorgeleid naar ondersteuning.

C. Het netwerk van informele zorg te stimuleren en te faciliteren.

- Stimuleer de inzet van zorgvrijwilligers en maatjes en bied hen training om (thuis) breed inzetbare informele zorg te kunnen bieden.
- Geef bekendheid aan informele alternatieven voor geïndiceerde ondersteuning.

D. Activiteiten te richten op vroegtijdig signaleren en voorkomen dat inwoners (jeugd en volwassen) *individuele* ondersteuning nodig hebben.

- Creëer bekendheid onder (zorg)vrijwilligers en sleutelpartners over verschillende problematieken, zoals over hoe om te gaan met opvoedvragen, eenzaamheid en dementie bij cliënten.
- Voorkom en bestrijd chronische eenzaamheid door de draagkracht van kwetsbare inwoners te versterken, zoals door het verbinden naar hulp in hun omgeving (en interventies gericht op de eigen houding en vaardigheden).
- Zorg voor een preventieve aanpak voor GGZ-problematiek, met aandacht voor de overgang van jeugdhulp naar volwassenhulp zoals met cursussen in het herkennen van signalen.
- Stimuleer dat (zorg)vrijwilligers makkelijker en vaker signalen delen, bijvoorbeeld met Sociale Servicepunten en met vaste contactpersonen in de wijk.
- Zorg voor het hebben van een vinger aan de pols bij kwetsbare inwoners met formele en informele netwerken.
- Bevorder de verbinding tussen zorg-, welzijn- en preventiepartners, zodat zij elkaar leren kennen, meer samenwerken en weten waar zij met signalen van inwoners terecht kunnen, zoals met het project 'Welzijn op recept'.
- Geef woningcorporaties een actieve rol bij het signaleren van probleemsituaties van bewoners en maak inzichtelijk waar woningcorporaties deze kunnen melden.

E. Goede vindbaarheid en voldoende aanbod van algemene (en integrale) voorzieningen voor jeugd en volwassen die ondersteuning nodig hebben.

- Zorg voor Sociale Servicepunten als (fysieke en digitale) plekken voor domeinoverstijgende informatie, advies en ondersteuning.
- Geef organisaties en initiatieven ruimte om bekendheid te (blijven) geven aan wat zij inwoners bieden.
- Zorg voor een sluitend aanbod aan dienstverlening en vrij toegankelijke hulp, zoals door partners te stimuleren tot samenwerken.
- Zorg voor een verbindende schakel tussen inwoners en organisaties in de wijk om vraag en aanbod te koppelen, bijvoorbeeld met een wijkconsulent, 'Buurt m/v' of 'Welzijn op recept'.
- Bied inwoners, vrijwilligers(organisaties) en professionals inzicht in wat de gemeente voor hen kan betekenen, maar maak ze ook bewust van de alternatieven.
- Zorg voor instandhouding van een goed algemeen en voor iedereen toegankelijk voorzieningenniveau, met een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, publieke gezondheidszorg, preventie, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen.
- Bevorder zorgcontinuïteit door als gemeente regie te voeren op het netwerk van maatschappelijke partners en door samenwerking te faciliteren, zoals met een netwerkoverleg of verwijsindexapp.
- Breng de algemene voorzieningen de wijk in door waar mogelijk een deel van de middelen per wijk te verdelen en verken prestatieafspraken met partners op basis van resultaten.

- Realiseer maatschappelijke basisvoorzieningen op het gebied van onderwijs, kinderopvang, welzijn en zorg in één gebouw, met ruimte voor ontmoeting en burgerparticipatie, zoals met een het Kulturhus in Stompwijk.
- Organiseer en faciliteer voldoende en aantrekkelijke recreatieve en educatieve dagactiviteiten; voor zowel specifieke doelgroepen (zoals licht verstandelijk beperkten en statushouders als voor meerdere doelgroepen tegelijk.
- Stimuleer pilots van sociale ondernemingen voor innovatieve producten en diensten (zowel arbeidsmatig als recreatief) voor een brede groep (kwetsbare) inwoners.
- Bied in bestemmingsplannen ruimte voor sociale ondernemingen, broedplaatsen en vrij toegankelijke voorzieningen.
- Verstevig een gericht aanbod voor inwoners met dementie, bijvoorbeeld met uitbreiding van ontmoetingscentra dementie en een app voor dementerenden en hun mantelzorgers.
- Zet kortdurende interventies in om de zelfredzaamheid en participatie van inwoners met een beperking te versterken.

F. Laagdrempelige (onafhankelijke) cliëntondersteuning te blijven bieden waar alle inwoners gebruik van kunnen maken

- Vergroot de bekendheid van cliëntondersteuning en blijf inwoners zowel digitaal en in persoonlijk contact informeren over
- personen die kunnen optreden als vertegenwoordiger van een cliënt.
- Veranker het aanbod van cliëntondersteuning in de Sociale Servicepunten met één centrale en goed zichtbare en bereikbare organisatie waar maatschappelijke partners (formele en informele hulpverleners) samenwerken.
- Maak subsidieafspraken waarin maatschappelijke partners gezamenlijk levensbrede deskundigheid voor cliëntondersteuning beschikbaar stellen om alle groepen (kwetsbare) inwoners te kunnen bedienen.

2.2. Meer inwoners kunnen zich financieel goed redden

Financiële zelfredzaamheid draagt bij aan participatie en welbevinden. Niet iedereen is altijd in staat om in zijn of haar eigen levensonderhoud te voorzien. De gemeente ondersteunt indien nodig inwoners (tijdelijk) met een inkomensvoorziening op maat. De ondersteuning is gericht op het voorkomen van armoede en het realiseren van een financieel stabiele situatie voor de toekomst. Een financieel stabiele situatie is vaak een basisvoorwaarde voor het succes van andere zorg en ondersteuningstrajecten, daarom moet de toegang tot schuldhulpverlening geen drempel vormen. Schuldhulpverlening gaat uit van een integrale aanpak op meerdere leefdomeinen met een duurzaam effect, met de schuldenaar als probleemeigenaar. Door vroege signalering, preventie en nazorg wordt het (opnieuw) ontstaan of verergeren van schulden zoveel mogelijk voorkomen. Andere pijlers zijn stabilisatie en het oplossen van schulden. Het gebruik van regelingen wordt gestimuleerd. Extra aandacht is er voor onevenredig hoge kosten door een stapeling van eigen bijdrage en voor gezinnen met kinderen, om te voorkomen dat jongeren kinderen in armoede opgroeien.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Inwoners die niet over de middelen beschikken om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien, een (gemeentelijke) ondersteunende voorziening op maat te verstrekken

- Benut de ruimte in landelijke en lokale regelgeving bij het toekennen van uitkeringen en minimaregelingen.
- Blijf een breed pakket aan minimaregelingen bieden en breid dit uit met regelingen passend bij de huidige samenleving.
- Maak mogelijk dat het Sociaal Fonds door particulieren financieel gesteund kan worden door de doorontwikkeling naar een stichting te stimuleren.
- Voorkom door samen te werken met jeugdinstituten dat jongvolwassenen (uit de jeugdhulp) die 18 worden door de zoekperiode of tijd die het kost om belastingtoeslagen aan te vragen in financiële problemen raken.
- Streef naar betere en innovatievere manieren om (financieel) maatwerk te kunnen bieden en onderzoek daarvoor op welke wijze de Experimentenwet ingezet kan worden wanneer deze van kracht wordt.

B. Nadelige inkomenseffecten van regelingen te verminderen door aanvullende individuele ondersteuning te bieden.

- Zorg dat meer mensen gebruik maken van de compensatieregeling 'Meerkosten voor chronisch zieken en mensen met een handicap' door de toegankelijkheid te verbeteren.
- Onderzoek de negatieve effecten van de kostendelersnorm en ga in gesprek met het Rijk over de mogelijkheden deze anders toe te passen.
- Ondersteun inwoners met complexe problematiek en acute financiële nood door een fonds op te zetten waaruit zij geholpen kunnen worden.
- Onderzoek in hoeverre de hoogte van de eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen bijdraagt aan zorgmijding, wat de gevolgen hiervan zijn en hoe zorgmijding verminderd kan worden.
- Zorg dat de hoogte van de eigen bijdrage(n) passend is bij de draagkracht van de doelgroep.

C. Helpen zorgen dat meer inwoners bewust omgaan met geld en voorkomen dat inwoners (opnieuw) financiële ondersteuning nodig hebben.

- Zet in op preventie- en nazorgactiviteiten met voorlichting en eigentijdse mediacampagnes, waarbij gebruik wordt gemaakt van ervaringsdeskundigen.
- Bied voorlichting en ondersteuning aan mensen met een grote inkomensteruggang en/of schulden, gericht op het aanpassen van het uitgavenpatroon en met extra aandacht voor jongeren en laaggeletterden.
- Doorbreek het taboe op armoede en breng de doelgroep in beeld met de inzet van een maatjstraject.
- Geef gerichte voorlichting aan specifieke groepen over omgaan met geld en beschikbare voorzieningen, waaronder ouderen, jonge ouders, inwoners met een lage sociaal-economische status, leerlingen en gezinnen met kinderen.
- Ondersteun huishoudens die gebruik maken van inkomensvoorzieningen door hulp aan te bieden bij het opstellen van een plan om bewust met geld om te gaan, met aandacht voor uitgaven voor kinderen.
- Verbeter schuldhulpverlening door te investeren in het meten van de effecten van preventieve schuldhulpverlening.

D. Vroegtijdig te signaleren of inwoners financiële ondersteuning nodig hebben en deze ondersteuning te bieden

- Bepaal per huishouden met schulden het maximaal haalbare regelbare resultaat op basis van het schuldenpakket, de motivatie
- en vaardigheden. De schuldenaar blijft altijd probleemeigenaar.
- Verlaag de drempel voor het vragen van hulp en stimuleer vroegtijdige signalering door in te blijven zetten op samenwerking met ketenpartners.
- Zorg dat schuldhelpverlening voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk wordt en zo breed mogelijk wordt aangeboden, zoals door bij onbewuste fraude de mogelijkheden voor schuldhelpverlening te (blijven) bekijken.
- Beperk het verergeren van financiële problemen door bij huurachterstand met dreigende huisuitzetting schuldhelpverlening aan te bieden.
- Voorkom het verergeren van financiële problemen door in de schuldhelpverlening bij een uitkeringssituatie aandacht te besteden aan het doorbetalen van vaste lasten en het zorgen voor passende bewindvoeringstrajecten.
- Voorkom en verminder het aantal bewindvoeringstrajecten door een alternatief te ontwikkelen.
- Zet in op het zoveel mogelijk minnelijk regelen van schulden en verwijs door naar de rechtbank indien een minnelijke regeling niet mogelijk is.
- Ondersteun ondernemers vroegtijdig (al voordat zij tot de doelgroep van de Participatiewet behoren) vanuit het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (BBZ).
- Draag bij aan het verminderen van armoede onder kinderen door extra aandacht te besteden aan gezinnen (met inwonende minderjarige kinderen).

E. Zorg te dragen voor goede informatie over inkomensregelingen en een goede bewegwijzering naar organisaties zodat het bereik van voorzieningen toeneemt.

- Verbeter de beschikbare informatie aan inwoners over ondersteuning bij financiële vragen en problemen met een actuele sociale kaart en Sociale Servicepunten waar laagdrempelige informatie en advies wordt gegeven toegespitst op verschillende inwonersgroepen.
- Stimuleer het gebruik van algemene voorzieningen zoals de Kledingbank, Voedselbank, maatjesprojecten en St. Leergeld.
- Maak het onderwerp 'armoede' bespreekbaar onder kinderen en zorg voor een plek waar kinderen aan de bel kunnen trekken als zij met armoede geconfronteerd worden.
- Stimuleer het gebruik van regelingen door met de ketenpartners continu zicht op gezinnen te houden die daarvoor in aanmerking komen, in het bijzonder minimahuishoudens met leerplichtige kinderen.
- Stimuleer het gebruik van regelingen zoals Bijzondere Bijstand en collectieve ziektekostenverzekering, door deze onder aandacht te brengen van de minimahuishoudens.
- Behoud een coördinator communicatie minimabeleid.

2.3. Meer inwoners zijn aan het werk, bij voorkeur op een reguliere werkplek.

Betaald werk is niet alleen van belang om in het eigen levensonderhoud te voorzien, maar draagt ook bij aan persoonlijke ontwikkeling, maatschappelijke betrokkenheid en sociale contacten. De activiteiten in koers 2.3 zijn erop gericht zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen bij een reguliere werkgever. Daarbij is er extra aandacht voor personen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Blijkt een werkplek bij een reguliere werkgever niet mogelijk dan wordt er gezocht naar een passend alternatief zoals beschut werk, zodat iedereen mee kan doen in de maatschappij.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Met persoonsgerichte ondersteuning uitstroom uit de uitkering te bevorderen (bij voorkeur naar regulier werk) en instroom in de uitkering te voorkomen voor alle mensen met arbeidspotentieel.

- Zet in op een optimale matching door het gebruik van vernieuwende instrumenten, een optimale samenwerking met het UWV en een regionale werkgeversbenadering.
- Zet in op re-integratie voor mensen die in de laatste 3 maanden van de WW-uitkering zitten, waarmee doorstroom naar een bijstandsuitkering wordt voorkomen.
- Stimuleer (gedeeltelijk) uitstroom met een deeltijdbaan als opstap naar volledige uitstroom uit de uitkering.
- Creëer met het werkgeversservicepunt innovatieve werkvormen die de kans op een juiste match tussen werkgever en werkzoekende vergroten.
- Stimuleer dat statushouders gaan werken of ondernemen en help hen bij oriëntatie op de arbeidsmarkt, zoals met bedrijfsbezoeken.
- Ondersteun startende ondernemers met een bijstandsuitkering bij het realiseren van een levensvatbare onderneming, door het bieden van een startkapitaal, inkomensondersteuning en begeleiding bij de start van de onderneming.
- Begeleid jongeren met een uitkering naar een opleiding of werk, met extra aandacht voor personen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

B. Nieuwe inzichten en ontwikkelingen te benutten voor een optimale begeleiding van inwoners naar werk.

- Blijf regelruimte bieden aan professionals zodat primair de persoonlijke situatie de prioriteit van en het type ondersteuning bepaalt. De keuze voor het aanbieden van een voorziening is niet afhankelijk van de indeling op de participatieladder.
- Zet in op domeinoverstijgend werken en onderzoek of de participatieladder daarvoor passend is. Onderzoek ook wat de voordelen zijn van mogelijke andere instrumenten.
- Blijf werken aan de bevordering van re-integratie richting arbeidsmarkt en benut daarbij de nieuwste inzichten. Onderzoek bijvoorbeeld of experimenten met het basisinkomen mogelijk zijn.
- Onderzoek in welke mate het diversiteitsbeleid binnen de gemeente passend is en welke instrumenten hiervoor wenselijk zijn.

C. Werkgevers te stimuleren mensen (met een afstand tot de arbeidsmarkt) in dienst te nemen

- Pas social return toe bij het inkopen of aanbesteden van opdrachten en ondersteun opdrachtnemers bij de invulling hiervan.
- Blijf investeren in het realiseren van eenduidige ondersteuning voor alle werkgevers in de regio met een regionaal werkgeversservicepunt.
- Investeer in de lange- termijn-relatie met werkgevers. Zaken met elkaar doen vraagt vertrouwen.
- Maak gebruik van het netwerk van sociale ondernemers om informatie over te brengen over de dienstverlening van het werkgeversservicepunt.

- Maak ondernemers warm voor het werken met mensen met een arbeidsbeperking en maak hierbij gebruik van enthousiaste sociaal ondernemers door ze een ambassadeursfunctie te geven.
- Informeer werkgevers via regionale campagnes over de mogelijkheden voor maatschappelijk verantwoord ondernemen en de voordelen van de inzet van personen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Blijf met het Werkbedrijf de realisatie van de garantiebanen in de regio Zuid-Holland Centraal stimuleren.
- Onderzoek hoe werkgevers verder ontzorgd kunnen worden, bijvoorbeeld door detachingsfaciliteiten en het verminderen van de regeldruk.
- Stimuleer werkgevers om op een andere manier naar hun organisatie te kijken (zoals met jobcarving) en zo plekken te creëren voor mensen met een beperking. Ondersteun hen hierbij vanuit het Werkgeversservicepunt.
- Stimuleer werkgelegenheid door het behouden van een gunstig vestigingsklimaat voor ondernemers.

D. Daar waar (betaalde) arbeid op een reguliere werkplek (nog) niet tot de mogelijkheden behoort een passend alternatief te bieden, zodat meer inwoners actief zijn en zich ontwikkelen.

- Organiseer en neem verantwoordelijkheid voor de nieuw beschutte werkplekken (loonvormende arbeid) voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.
- Blijf naast nieuw beschutte werkplekken (betaald) ook alternatief beschutte werkplekken aanbieden (onbetaald) en stimuleer doorgroei van alternatief naar nieuw beschut.
- Bepaal naar aanleiding van het onderzoek bij de Dienst Sociale Werkvoorziening (DSW) een nieuwe richting voor de toekomst ervan.
- Stimuleer de ontwikkeling van inwoners en de doorstroom van dagbesteding naar werk door de keten inzichtelijk en sluitend te maken en cliënten vanuit persoonlijke gesprekken toe te leiden naar passende activiteiten, waaronder alternatief beschut werk (onbetaald), nieuw beschut werk (betaald), en garantiebanen.

2.4. Meer mensen zijn in staat (begeleid en langer) zelfstandig te wonen

De trend is dat inwoners steeds langer thuis blijven wonen. Door de toenemende levensverwachting, innovatie in de zorg en de vergrijzing verandert de zorgvraag en neemt deze ook toe. Ouderen kiezen minder snel voor een verpleeg- of bejaardenhuis, waardoor de zwaardere zorg aan huis stijgt. Ook extramuralisering van zorg, gestimuleerd door de rijksoverheid, beïnvloedt de locatie waar mensen zorg ontvangen. Om dit alles mogelijk te maken zijn uiteenlopende inspanningen noodzakelijk variërend van het verstrekken van informatie over bijvoorbeeld leeftijdsbestendig wonen en het optimaliseren van het woonaanbod. Hieronder valt o.a. het stimuleren van de toegankelijkheid van (nieuwe) woningen en woonvormen en gerichte toewijzing en goede doorstroming binnen de huursector. Ook hulp en ondersteuning leveren een bijdrage aan het langer thuis kunnen blijven wonen. Deze voorzieningen komen echter aan bod in diverse andere koersen en worden, om herhaling te voorkomen, hier niet genoemd.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Inwoners te informeren over ontwikkelingen en mogelijkheden rond wonen, zorg en welzijn.

- Start met een bewustwordingscampagne 'leeftijdsbestendig wonen', zodat inwoners anticiperen op het ouder worden en langer zelfredzaam zijn.
- Bevorder veilig wonen via campagnes en trainingen (bv. babbeltrucs, valpreventie, brandveiligheid).
- Informeer inwoners over de nabijheid van voorzieningen (bv. huisarts, apotheek en winkels voor eerste levensbehoeften in de gemeente), zoals in persoonlijke gesprekken of met een sociale kaart.
- Informeer inwoners over doorstroommogelijkheden en woningaanpassingen, zoals met de inzet van seniorenmakelaars (corporaties) en ouderenadviseurs (sociaal servicepunt).

B. Te stimuleren dat er voldoende passende woningen en woonvormen beschikbaar zijn.

- Onderzoek samen met woningcorporaties de noodzaak van uitbreiding van het aanbod toegankelijke (levensloopbestendige) woningen.
- Onderzoek de mogelijkheden tot innovatie en de inzet van domotica op het gebied van wonen, zorg en ondersteuning, onder andere in samenwerking met het Platform EOA (innovatieplein) en stimuleer de toepassing ervan.
- Maak afspraken met particuliere verhuurders en woningcorporaties over het stimuleren van (collectieve) woningaanpassingen en het vergroten van het rendement van de aanpassing.
- Onderzoek de mogelijkheden tot het delen van woningen (kamerverhuur) voor specifieke doelgroepen, zoals statushouders en jongeren.
- Stimuleer dat meerdere generaties voor elkaar zorgen, zoals door soepel om te gaan met regelgeving voor woningsplitsing (bv. ouderen en kinderen samen in één woning).
- Zorg voor brandveilige wooncomplexen voor kwetsbare inwoners.
- Betrek zorg- en welzijnsorganisaties bij de ontwikkeling van de Kanskaart voor het ruimtelijk domein.
- Stimuleer in het kader van de extramuralisering meer (kleinschalige woonvormen met zorg of begeleiding, zoals cluster en beschut wonen en 'omklapwoningen' die na afronding van begeleiding omgezet kunnen worden naar een reguliere woning).
- Innoveer het woonaanbod voor 18 tot 23-jarigen door o.a. afspraken te maken met wooncorporaties en leegstand te benutten.
- Ontwikkel nieuwe innovatieve pilots rond woonzorgarrangementen en omarm hierbij nieuwe initiatieven van ondernemers (launching customer).

C. Passende woningen gericht toe te wijzen aan specifieke doelgroepen.

- Evalueer de pilot met woningcorporaties en zorgaanbieders over toewijzing van woningen in de directe nabijheid van zorginstellingen. Zet bij positieve beoordeling deze pilot om in een structurele werkwijze.
- Zorg dat aangepaste woningen beschikbaar komen voor wie deze bedoeld zijn door bijvoorbeeld de doorstroom te bevorderen.
- Ondersteun de uitstroom van cliënten uit GGZ-instellingen door afspraken met corporaties en zorgaanbieders over geschikte woningen en woonvormen.

D. De doorstroom in de huursector naar een geschikte woning bevorderen.

- Verleid (met name) ouderen tot verhuizen van een grote eengezinswoning naar een passender woning, zoals door het bouwen in de middeldure sector te bevorderen.

- Bevorder de doorstroom naar geschikte (miva-) woningen door de inzet van een 'doorstroomcoach', zoals de seniorenmakelaar, cliëntondersteuner of de ouderenadviseur.
- Biedt ruimte voor experimenten met bouwen met alternatieve bouw methoden/concepten, materialen en locaties, zoals autarkisch bouwen (zie kanskaart).
- Onderzoek de mogelijkheid om in regionaal verband afspraken te maken over behoud van hulpmiddelen in geval van verhuizing naar een andere gemeente en werk toe naar een structurele oplossing.
- Geef een voorrangsverklaring aan woningzoekenden die in een levensbedreigende of levensontwrichtende situatie verkeren.

2.5. Meer mensen zijn maatschappelijk zelfredzaam

Het is belangrijk dat iedereen volwaardig kan meedoen in de maatschappij. Sommige inwoners hebben hier een beetje ondersteuning bij nodig. Aan inwoners die dit nodig hebben, biedt de gemeente passende ondersteuning. Door informatie te verstrekken over de mogelijkheden voor ondersteuning wordt ingezet op het vergroten van de bekendheid van het ondersteuningsaanbod, zodat professionals en mensen die dat nodig hebben de weg naar deze extra ondersteuning weten te vinden. Voor de organisatie van dagbesteding wordt aangesloten bij beschikbare locaties in de wijk. Op deze manier wordt efficiënt en zo dichtbij mogelijk ondersteuning geboden. Met het aanbieden van doelgroepenvervoer wordt aan kwetsbare inwoners tegelijkertijd mobiliteit geboden. Daarnaast is huishoudelijke ondersteuning en respijtzorg beschikbaar gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Informatie beschikbaar te stellen over de ondersteuningsmogelijkheden op het gebied van participatie en zelfredzaamheid.

- Geef bekendheid aan het vrij toegankelijk dagbestedingsaanbod, zoals door professionals en eerstelijnszorg te informeren.
- Wees zichtbaar in de wijk, door bijvoorbeeld met cliënten van de dagbesteding maaltijden te bereiden en aan te bieden aan hulpbehoevende wijkbewoners.
- Informeer specifieke groepen inwoners over de mogelijkheden van lichte individuele ondersteuning, zoals inwoners met een laag sociaal- economische status.

B. inwoners in de eigen omgeving mee te laten doen met (innovatieve) dagbesteding.

- Verlaag de drempel voor deelname aan dagbesteding door de regeldruk te verlagen en vormen van geïndiceerde en vrij toegankelijke dagbesteding te integreren, zoals de inloop GGZ en de dagbesteding GGZ.
- Organiseer doelgroepoverstijgende dagbesteding en bevorder dat iedereen zich geaccepteerd voelt, zoals inwoners met psychiatrische problematiek en personen met verward gedrag.
- Zorg voor meer (uitdagende) dagbesteding voor specifieke groepen inwoners voor wie nu weinig mogelijkheden zijn, zoals voor werkloze jongeren, statushouders en kinderen met een lichamelijke beperking en/of een licht verstandelijke beperking.
- Bied indien nodig (hulp bij) vervoer naar dagbesteding.
- Werk tijdens de dagbesteding aan het vergroten van de zelfredzaamheid van de deelnemers.
- Zorg voor interessante dagbesteding in de vorm van 'klussen' voor inwoners, zoals bij brandweer en politie. Maak hierover contract- en samenwerkingsafspraken met partners.

- Verbeter de doorstroom van recreatieve dagbesteding naar arbeidsmatige dagbesteding, door hierover afspraken te maken met zorgaanbieders en werkgevers.
- Werk 'wijkgericht' door met dagbesteding zoveel mogelijk aan te sluiten bij scholen, wijkruimtes en andere geschikte locaties in de directe leefomgeving van de deelnemers.

C. Te zorgen voor individuele maatwerkvoorzieningen voor inwoners die ondersteuning nodig hebben bij huishouding en vervoer.

- Breid het aanbod van geïndiceerde huishoudelijke ondersteuning uit door de Huishoudelijke Hulp Toelage structureel toe te voegen aan het budget voor huishoudelijke ondersteuning.
- Zet een deel van de Huishoudelijke Hulp Toelage in als algemene voorziening voor kortdurende en/of onplanbare zorgvragen.
- Zet zorgverleners zo efficiënt mogelijk in voor cliënten door het ontwikkelen van een gecombineerd ondersteuningsaanbod, zoals huishoudelijke ondersteuning, persoonlijke verzorging en maaltijdvoorziening.
- Ontlast en ondersteun mantelzorgers door het respijtzorg-aanbod inzichtelijk te maken, waar nodig uit te breiden en de drempels voor gebruik te verlagen.
- Versterk de mobiliteit en daarmee zelfredzaamheid van kwetsbare inwoners, door uitvoering te geven aan het
- Uitvoeringsprogramma doelgroepenvervoer Haaglanden.

3. Leidschendam-Voorburg is een solidaire en inclusieve gemeente

3.1. Meer inwoners voelen zich betrokken bij elkaar, buurt en/of de gemeente

Een sterke sociale cohesie en civil society vergoot de zelfredzaamheid van inwoners. Het bundelen van krachten in de maatschappij vergroot het gezamenlijk draagkracht. De gemeente biedt hiertoe de ruimte. De inbreng van inwoners en professionals op beleidsmatig niveau wordt meegenomen. Lokale burgerinitiatieven worden ondersteund en gefaciliteerd. Vraag en beschikbaar aanbod wordt samengebracht.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. De inbreng van inwoners en professionals beleidsmatig te verankeren waardoor deze bij het opstellen van beleid wordt meegenomen.

- Bied op wijkniveau meer ruimte aan inwoners en professionals.
- Onderzoek en experimenteer met mogelijkheden voor gedecentraliseerde budgetten op wijkniveau (burgerbegroting).
- Verminder als gemeente de regelgeving rondom (bewoners)initiatieven en buurtactiviteiten zoals het in eigen beheer nemen van openbaar groen of buurtfeesten.
- Maak structureel gebruik van inwoners(panels) voor afstemming, bijstelling en evaluatie van beleid, uitvoering en inrichting van de wijk, bijvoorbeeld voor ideeën over groen, duurzaamheid en voorkomen van zwerfvuil.
- Betrek jongeren bij de politiek en maak ze bekend met het democratisch proces, zoals door het te initiëren van een jongerendebat en de inzet van Jongerenambassadeurs.

B. Het ondersteunen en faciliteren van burgerinitiatieven.

- Bevorder het tot stand komen van maatschappelijke initiatieven, zoals met een initiatieventafel, buurttender, 'right to challenge', bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van ruimte, gereedschappen, budget of het bieden van toegang tot kennis en een netwerk.
- Versterk de aandacht voor bewonersinitiatieven, zoals via sociale of lokale media.
- Versterk het Maatschappelijk Verantwoord Verenigen met de inzet van een maatschappelijke makelaar, zodat de
- maatschappelijke functie, de zelfredzaamheid en duurzame levensvatbaarheid van vrijwilligersorganisaties wordt vergroot.
- Ondersteun en faciliteer sociaal ondernemerschap en andere initiatieven op het gebied van zorg en duurzaamheid, bijvoorbeeld het oprichten van kleinschalige wijkondernemingen (zorgcoöperaties, huiskamerrestaurants, kluscollectief, kringloopwinkels en kledingbank).
- Versterk het leefklimaat in de gemeente door o.a. de kansen vanuit het actieplan 'Sport en bewegen' en de netwerkmethod 'Culturele business case' op te pakken.
- Onderzoek de mogelijkheid om vooruitlopend op landelijke regelgeving het 'right to challenge' voor (onderdelen van) de Wmo in te voeren en realiseer dit waar mogelijk.
- Draag als professionals in de wijk dezelfde boodschap uit over initiatief nemen en meedoen in de samenleving.

C. Het versterken van de sociale cohesie door inwoners met elkaar in contact te brengen en een aanbod beschikbaar te stellen ter bevordering van kennis en vaardigheden van vrijwilligers.

- Versterk de zorginfrastructuur in de wijk door samenwerking tussen professionals, ondernemers, (informele) zorgverleners, verenigingen en inwoners te bevorderen.
- Versterk netwerken in de buurt, onder andere ter voorkoming van eenzaamheid, door de inzet van sport en culturele activiteiten en voorzieningen voor jong en oud.
- Werk samen met bewoner aan een groene en leefbare omgeving die stimuleert tot spontane ontmoetingen, bijvoorbeeld via wijkverenigingen.
- Maak op een eenvoudige wijze belangrijke voorzieningen en informatie voor inwoners beschikbaar, zoals met een Sociale kaart en via het Sociaal Servicepunt.
- Breng vraag en aanbod van vrijwilligerswerk en initiatieven van inwoners op veilige, gebruiksvriendelijke en laagdrempelige manier bijeen, bijvoorbeeld met gebruik van een app.
- Organiseer via het vrijwilligerspunt werving en scholing van breed inzetbare vrijwilligers op wijk- en buurtniveau om het zorgaanbod voor diverse doelgroepen te optimaliseren.
- Bevorder de professionele ondersteuning van geleid vrijwilligerswerk (vrijwilligers met een rugzakje) vanuit het vrijwilligerspunt.
- Bevorder de inzet van buddy's, ook bij lichte ondersteuning.
- Onderzoek de mogelijkheden tot en realiseer waar mogelijk de inzet van vrijwilligers en mantelzorgers bij het verrichten van informele zorg (met professionele achtervang) op buurt en wijkniveau.
- Zorg voor meer bekendheid van het product "buurtbemiddeling" en benut de inzetbaarheid en expertise van mediators ook bij andersoortige zaken/conflicten dan alleen burenruzies.
- Bevorder dat inwoners vaker hun eigen verantwoordelijkheid nemen, zoals in geval van een burenruzie door eerst zelf in gesprek te gaan. Bevorder hun vaardigheden daartoe door training en benut hierbij de mogelijkheden van bijvoorbeeld maatschappelijke stages.

- Zorg voor een brede bekendheid bij professionals en vrijwilligers over extra hulp bij de uitwerking van een initiatief of buurtproject in het kader van de tegenprestatie.
- Geef vanuit het gemeentebestuur op passende wijze vorm aan de waardering van de inzet van vrijwilligers en mantelzorgers.
- Faciliteer ter bevordering van veilig vrijwilligerswerk trainingen en bijeenkomsten voor vrijwilligers.
- Bevorder dat inwoners vaker hun eigen verantwoordelijkheid nemen, zoals in geval van een burenruzie door eerst zelf in gesprek te gaan, en benut hierbij de mogelijkheden van bijvoorbeeld maatschappelijke stages.

3.2. Er is ruimte voor verschillen

Hoewel Nederland bekend staat als een tolerant land blijft acceptatie van specifieke groepen achter. Leidschendam-Voorburg streeft er juist naar om voor al haar inwoners een solidaire en inclusieve gemeente te zijn. Dit betekent dat iedere inwoner van Leidschendam-Voorburg maximaal moet kunnen participeren, ongeacht geslacht, leeftijd, geaardheid, geestelijke en/of fysieke belemmering, religie of afkomst. Hier wordt op ingezet met goede voorlichting aan de groepen zelf over voorzieningen, het daadwerkelijk creëren van veilige ontmoetingsplekken om van elkaar te leren én ook voorlichting aan meerdere groepen om discriminatie tegen te gaan (bijvoorbeeld met voorlichting en een meldpunt discriminatie).

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Met informatie en voorlichting de acceptatie en emancipatie van minderheden te vergroten.

- Faciliteer voorlichting en trainingen voor (jeugdige) inwoners, consultants, professionals en cliënten over diversiteit, zoals over psychische aandoeningen, culturele verschillen en seksuele diversiteit.
- Agendeer bij scholen het toevoegen van burgerschapsvaardigheden aan het curriculum van basisscholen.
- Maak zichtbaar wat de gemeente en andere partijen doen op het gebied van anti-discriminatie en het bevorderen van
- acceptatie.
- Geef gericht voorlichting aan minderheden over anti-discriminatievoorzieningen in de gemeente, zoals LHBT'ers, statushouders, ouderen, mensen met een beperking, en mensen in armoede.
- Zet bij het geven van voorlichting waar mogelijk ervaringsdeskundigen in.
- Geef voorlichting aan inwoners over de eigen rol en verantwoordelijkheid in acceptatie en emancipatie.
- Breng het gesprek op gang tussen bevolkingsgroepen, bijvoorbeeld ten aanzien van solidariteit tussen jong en oud.
- Geef aandacht aan de acceptatie en emancipatie van LHBT'ers, in het bijzonder onder allochtonen en ouderen, zoals met de aanpak regenboogsteden, intergemeentelijke samenwerking en de samenwerking met het COC.

B. Met (doelgroepoverstijgende) activiteiten diversiteit te benutten, te waarderen en te vieren.

- Draag bij aan de acceptatie van minderheden en het ontstaan van culturele netwerken door de organisatie van evenementen en activiteiten, zoals diners, een multicultureel festival en de Roze Borrel te bevorderen.
- Stimuleer onderlinge contacten en wederzijds begrip tussen groepen door sport en cultuur in te zetten.
- Zet extra in om statushouders zich gewaardeerd en nuttig te laten voelen in de samenleving en een eigen netwerk op te laten bouwen, zoals met een goed aanbod voor dagbesteding, taallessen en maatjesprojecten.

C. Te bevorderen dat minderheden een eigen ontmoetingsplek hebben waar zij zichzelf kunnen zijn.

- Zorg dat doelgroepen zich veilig voelen en hun verhaal kwijt kunnen, door samen met mensen uit de doelgroep activiteiten te realiseren zoals bij de Jongeren inloop bij Sport en Welzijn.
- Creëer veilige en vertrouwde plekken in de gemeente, zoals ontmoetingsplekken en inlooplekken.
- Stimuleer het delen van ervaringen tussen verschillende doelgroepen, door organisaties te faciliteren en ondersteunen bij het organiseren van bijeenkomsten en ontmoetingsplekken.

D. Discriminatie van minderheden aan te pakken.

- Stimuleer de samenwerking tussen multiculturele organisaties en zorg voor een goed werkend netwerk om discriminatie aan te pakken, zoals met platforms.
- Zorg voor een goed functionerend Meldpunt Discriminatie en zorg voor een goede bekendheid van dit meldpunt.
- Stimuleer kwetsbare doelgroepen om mee te doen in de samenleving. Ontwikkel hiervoor een plan van aanpak met antidiscriminatievoorzieningen, waarin alle kwetsbare minderheden aan bod komen en laat dit plan leidend zijn.

3.3. Minder inwoners ervaren belemmeringen mee te doen in de samenleving

Iedereen moet kunnen meedoen. Daarom is het nodig dat er voorziening zijn die belemmeringen verminderen. Het gaat dan om voorzieningen op het gebied fysieke toegankelijkheid, maar ook digitale informatievoorziening, het bevorderen van de participatie van minderheden en inwoners met een beperking, en het verlagen van financiële drempels voor deelname aan sociale, culturele, educatieve en sportieve activiteiten.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. De toegankelijkheid van informatie te bevorderen zodat iedereen laagdrempelig kennis kan nemen van sociale, culturele, educatieve en sportieve activiteiten en voorzieningen.

- Zorg voor een actuele en gebruiksvriendelijke gemeentewebsite, waar digitale informatie(voorziening) makkelijk te vinden is.
- Benut ook nieuwe mogelijkheden zoals digitale platforms.
- Bied informatie niet alleen digitaal maar ook op andere manieren aan, passend bij verschillende doelgroepen, zoals met bijeenkomsten.

- Koppel vraag en aanbod van (administratieve of huishoudelijke) klussen aan elkaar met een website of app, met als aandachtspunt veiligheid van inwoners.

B. Het bevorderen van de fysieke toegankelijkheid van de openbare ruimte en openbare gebouwen, zodat iedereen deze ruimtes kan gebruiken.

- Houd bij inrichting en beheer van de openbare ruimte rekening met inwoners die een beperking hebben, zoals de
- toegankelijkheid oversteekplaatsen en drempels bij een winkelgebied.
- Signaleer knelpunten en los deze op in samenwerking met de Werkgroep Toegankelijkheid Openbare Ruimte.
- Maak de fysieke ruimte toegankelijker, zoals met de 'Aanpak verbetering toegankelijkheid openbare voorzieningen'. en benut de mogelijkheden die de nieuwe Omgevingswet biedt.
- Zorg dat uitvoerende partijen (zoals ontwikkelaars) ervaringsdeskundigen (zoals het gehandicaptenplatform) weten te vinden en ze betrekken bij het ontwikkelen van plannen.

C. Het bevorderen van de participatie van minderheden en inwoners met een beperking.

- Stel samen met het gehandicaptenplatform een plan op over hoe het 'Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap' uitgevoerd gaat worden. uitvoering gegeven wordt aan het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.
- Geef de participatie van statushouders een extra impuls, onder andere door het faciliteren van programma's van dagbesteding en/of werk.
- Zet in op lokaal georganiseerde arbeidsmatige dagbesteding.
- Blijf maatschappelijke activering gebruiken als (tijdelijk) alternatief voor en opstap naar werk en blijf hier met het UWV over in gesprek.
- Blijf de maatschappelijke activering van inwoners stimuleren door inzet van de tegenprestatie of vrijwilligerswerk.
- Verbeter de signalering van laaggeletterde inwoners en organiseer de toeleiding naar het juiste taalaanbod.
- Bevorder de participatie van ouderen om eenzaamheid tegen te gaan, zoals met de Ooievaarspas of gezamenlijke activiteiten gericht op ouderen.
- Ontwikkel met welzijnsorganisaties een aanbod voor dagbesteding gericht op minderheden en mensen met een beperking om integratie en emancipatie te bevorderen.

D. Het verlagen van financiële drempels voor deelname aan sociale, culturele, educatieve en sportieve activiteiten.

- Stimuleer het gebruik van de Ooievaarspas voor inwoners die moeten rondkomen van een inkomen tot 130 procent van de bijstandsnorm en breid bij positief resultaat het aanbod van de Ooievaarspas verder uit.
- Verken de mogelijkheden om de doelgroep voor de Ooievaarspas op te rekken tot 150 procent van de bijstandsnorm.
- Stimuleer sporten voor mensen met een laag inkomen, door meer bekendheid te geven aan de minimaregelingen en de ondersteuning van Stichting Leergeld.

4. Inwoners die hulp nodig hebben krijgen de juiste hulp op tijd

4.1. Kwalitatief goede en rechtmatige hulp

De gemeente vindt het belangrijk om publieke belangen zoals kwaliteit (waaronder veiligheid, doelmatigheid, en cliëntgerichtheid) en rechtmatigheid van de ingezette hulp in het sociaal domein goed te borgen. Hiervoor heeft de gemeente diverse sturingsmogelijkheden, zoals het toezichthouderschap voor de Wmo en de kinderdagverblijven. Ook handhaving, privacy afspraken en de toepassing van methodieken, zoals normgericht werken en de plan-do-check-act systematiek, kunnen de publieke belangen helpen borgen. De ervaring en het perspectief van de inwoners staat centraal bij het beoordelen en verbeteren van de kwaliteit. Mocht er toch een incident of calamiteit in het sociaal domein plaatsvinden dan is het van belang om adequaat te handelen door het inzetten van het calamiteitenprotocol.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Afspraken te maken met gecontracteerde zorgaanbieders over kwaliteitseisen.

- Zorg via contractmanagement dat alle aanbieders van jeugdhulp voldoen aan verplichte registratie in het Kwaliteitsregister Jeugd, de norm voor verantwoorde werktoedeling, informatie aan jeugdigen en ouders, VOG, keurmerken en overige (landelijke) kwaliteitseisen.
- Zorg dat Wmo aanbieders voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen en neem de Kwaliteitsstandaard Wmo op in contracten.
- Stel bij het vaststellen van de kwaliteit de beleving en ervaring door de cliënt centraal.
- Verbeter de kwaliteit van voorzieningen, en doe hiervoor een beroep op de verantwoordelijk en expertise van zorgaanbieders.
- Geef vanuit het idee 'ongelijke gevallen, ongelijk behandelen' voldoende ruimte aan zorgprofessionals om afwegingen te maken over de juiste zorgkwaliteit.
- Zorg via contract- en subsidieafspraken dat zorginstellingen hun verantwoordelijkheid nemen en (gemeentelijke) transformatiedoelstellingen inbedden in de werkwijze van professionals.
- Werk vanuit de uitgangspunten van het VN-Kinderrechtenverdrag bij de ondersteuning aan gezinnen.
- Maak bij subsidieverstrekking of inkoop afspraken over de samenwerking van maatschappelijke partners onderling.

B. Systematische kwaliteitsverbetering van hulp en ondersteuning op basis van monitoringsgegevens en signalen.

- Werk volgens de plan-do-check-act systematiek bij contractering door gemeente en bij uitvoering van ondersteuning door zorgen welzijn partijen (waaronder ook vrijgevestigde zorgaanbieders).
- Blijf via contract- en accountmanagement met zorgaanbieders in gesprek over de betekenis en borging van kwaliteit.
- Trek lessen uit eventuele calamiteiten en pas indien nodig het beleid of de uitvoering aan.
- Ontwikkel – discipline overstijgend - lesmateriaal voor (gemeente) professionals en maak hierbij gebruik van de ervaring van cliënten.

C. Aandacht te hebben voor toezicht en handhaving.

- Help zorgaanbieders en cliënten in het naleven van de verplichtingen van een contract of beschikking door heldere communicatie en op maat gesneden afspraken.

- Zet in op vroegtijdige detectie en sanctionering op maat bij bewuste fraude, zoals met de pilot geautomatiseerde data analyse in het kader van de Participatiewet.
- Lever maatwerk in het kader van handhaving. Houdt er rekening mee dat het belang van voortzetting van de ondersteuning soms zwaarder kan wegen dan het sanctioneren van een overtreding.
- Maak regionale afspraken voor een uniforme handhaving van kwaliteitseisen en fraude in de Wmo, om de kwaliteit en zorgcontinuïteit te bevorderen.
- Houd breed preventief en signaalgestuurd toezicht (met nadruk op communicatie van eisen) om de kwaliteit van Wmovoorzieningen te bevorderen.
- Blijf handhaven bij kwaliteitsgebreken en stel informatie ter beschikking over (wets-)ontwikkelingen, om de kwaliteit van locaties van kinderopvang, gastouders en peuterspeelzalen te bevorderen.
- Zet integraal toezicht in om het rechtmatig gebruik van voorzieningen bevorderen en fraude te voorkomen, rekening houdend met de privacywetgeving.
- Stem gezamenlijk met regiogemeenten gemeentelijk toezicht waar nodig af met landelijke inspectiediensten, zoals over gegevensuitwisseling bij problemen met rechtmatigheid, fraude en kwaliteit.

D. Inwoners een grotere rol te geven in het benoemen en beoordelen van kwaliteit.

- Verbeter door burgerparticipatie de kwaliteit van ondersteuning of beleidsontwikkeling, zoals met periodieke bijeenkomsten voor doelgroepen, een inwonerspanel of ervaringsdeskundigen.
- Blijf periodiek regionaal en lokaal in overleg met cliëntenraden en de Participatieraad Leidschendam-Voorburg.

Onderzoek structureel de ervaringen van de cliënten met zorg en ondersteuning in het brede sociaal domein (op meerdere leefdomeinen en niet alleen de ondersteuning die de gemeente uitvoert) en gebruik deze ervaringen bij het verhogen van de kwaliteit van dienstverlening en voorzieningen

E. Bij hulp en ondersteuning de rechtspositie en privacy van inwoners te bewaken.

- Besteed aandacht aan de rechtspositie van de gemeente Leidschendam-Voorburg, zoals met het maken van een risico inventarisatie van onder andere aansprakelijkheid, ook bij contractuele afspraken met derden.
- Borg in subsidies en contracten de leveringsvoorwaarden met betrekking tot kwaliteitsnormen (zoals privacy en de aansprakelijkheidsverzekering) en communiceer dit duidelijk met de betrokken zorgaanbieders.
- Blijf in samenwerkingsverbanden in gesprek over werkprocessen en leg nieuwe afspraken vast in het privacyprotocol voor het sociaal domein, om naleving van privacywetgeving te bevorderen.
- Onderzoek de mogelijkheden en grenzen van informatie-uitwisseling in de context van privacywetgeving, wees hierbij bewust dat privacywetgeving met betrekking tot informatie-uitwisseling de mogelijkheden van integraal werken beperkt.
- Verwerk niet meer persoonsgegevens dan noodzakelijk, inventariseer hiervoor welke persoonsgegevens worden verwerkt voor welk doel en toets periodiek met de privacy functionaris of deze verwerking noodzakelijk is om taken effectief uit te voeren.
- Informeer inwoners bij informatie-uitwisseling over de geldende privacyregels en hun rechten en plichten.

- Zorg dat inwoners weten dat zij terecht kunnen bij de lokale ombudsman en Jeugdombudsman en wijs hen op het maandelijks spreekuur in Leidschendam-Voorburg.
- Versterk de rechtspositie van de cliënt bij de toegang tot zorg met (laagdrempelige) belangenbehartiging en klachtenbehartiging zoals de vertrouwenspersoon van het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg, en wijs cliënten hier op.
- Ontwikkel een uniforme klachtenregeling over de dienstverlening door medewerkers van de gemeente en zorginstellingen.
- Zorg dat maatschappelijke partners een toegankelijke en onafhankelijke klachtenprocedure hebben voor inwoners die ontevreden zijn over de ondersteuning en laat deze partners deze klachten melden bij de gemeente.
- Zorg dat cliënten bij aanbieders de mogelijkheid hebben om voor hun individuele belang op te komen, zoals met een cliëntenraad of platform.

F. Snel en adequaat te handelen bij incidenten en calamiteiten

- Volg in geval van calamiteiten het Sociaal Calamiteitenprotocol van de gemeente.
- Zorg dat het Sociaal Calamiteitenprotocol regelmatig aandacht krijgt en vergemakkelijk het gebruik voor professionals met bijvoorbeeld een app
- Volg in geval van crises en rampen het Rampenopvangplan van de GGD.

4.2. Snelle, klantvriendelijke toeleiding naar juiste hulp

Wanneer wordt gesignaleerd dat een inwoner behoefte heeft aan ondersteuning is het zaak om op snelle en klantvriendelijke wijze toegang te verschaffen tot deze ondersteuning. In de toegang staat de inwoner centraal. Het streven is dat de inwoner niet van het kastje naar de muur wordt gestuurd en in de regel maar één keer het verhaal hoeft te doen. Speciale aandacht is er voor de toeleiding van zorgmijders die zelf de weg naar de zorg niet kunnen of willen vinden. Het gesprek met de inwoner over het ondersteuningsplan is een belangrijk onderdeel bij de toeleiding naar de juiste hulp. Snel maatwerk leveren en doelgericht handelen is het streven, ook in geval van spoed. De dienstverlening door de professionals in de toegang stopt echter niet na opstellen van het ondersteuningsplan: er is sprake van warme overdracht aan de zorgverleners en nazorg. De regie op de uitvoering van het ondersteuningsplan is een verantwoordelijkheid van de cliënt of zijn of haar vertegenwoordiger. Mocht de cliënt, eventueel met ondersteuning, onvoldoende in staat zijn om zelf de regie te voeren dan kan de Lokale Kamer (team Veiligheid en Zorg) van de gemeente dit overnemen.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Duidelijke communicatie over de route naar zorg en ondersteuning

- Zorg dat inwoners en professionals op meerdere plekken en in begrijpelijke taal informatie kunnen vinden over de toegang tot het zorg- en ondersteuningsaanbod, zoals via de Sociale Servicepunten en met procesinformatie op de gemeentelijke website.
- Houd bij de informatieverstrekking aan inwoners rekening met kwetsbare doelgroepen, zoals met inwoners die niet digitaal vaardig zijn of niet (goed) kunnen lezen.
- Wijs inwoners tijdens gesprekken actief op de professionele en informele mogelijkheden van ondersteuning.
- Leg in gesprekken met inwoners uit wat van iemand zelf verwacht wordt en wat zijn of haar rechten en plichten zijn.

- Zorg voor begrijpelijke informatieverstrekking voor inwoners over toeleiding naar zorg en ondersteuning, door afspraken te maken met (informele) verwijzers, zoals hulpverleners in de eerste lijn en scholen.

B. Deskundige en efficiënte dienstverlening door de professionals van de toegang.

- Organiseer de toeleiding naar de juiste hulp samen met maatschappelijke partners integraal en gebiedsgericht, volgens de uitgangspunten in het Contourenplan 'Organisatie Dienstverlening Sociaal Domein'.
- Draag het mandaat om individuele voorzieningen in te zetten niet over aan andere partners dan wettelijk is geregeld.
- Verstrek in geval van spoed, zoals na opname in een ziekenhuis, in geval van huiselijk geweld of een psychiatrische crisis bij jeugdigen, onverwijld een tijdelijke (individuele) voorziening, in afwachting van de uitkomst van het onderzoek.
- Zorg voor snelle en adequate hulp door per hulpvrager/ huishouden één vast aanspreekpunt aan te wijzen.
- Waarborg de beschikbaarheid en deskundigheid van medewerkers in de gemeentelijke toegang, zoals met het afsluiten van (nieuwe) meerjarige contracten of samenwerkingsafspraken met deze medewerkers en de organisaties waarvoor zij werken.
- Waarborg kwaliteit in de gemeentelijke toegang, zoals met multidisciplinaire teams en met een opleidings- en ontwikkelplan; heb hierbij aandacht voor (culturele) diversiteit.
- Organiseer de beschikbaarheid van flexibele specialisten voor advisering aan de medewerkers in de toegang, zoals in de Lokale Kamer (team Zorg en Veiligheid).
- Voorkom onnodige belasting van jongeren door een diagnose die op 17 jarige leeftijd gesteld is, niet op 18 jarige leeftijd opnieuw te onderzoeken als daar geen aanleiding toe is.
- Houd de lijnen kort tussen de professionals in het netwerk rond de hulpvrager.
- Coördineer ondersteuning voor inwoners met meervoudige complexe problematiek die verminderd zelfredzaam zijn via de Lokale Kamer (team Veiligheid en Zorg) en beleg daar de doorzettingsmacht.
- Houd een 'vinger aan de pols' bij cliënten na een doorverwijzing of na de start van een hulptraject.
- Organiseer een goed proces naar zorg voor inwoners die zorg nodig hebben maar er niet om vragen, zoals zorgmijders en verwarde personen en maak hiervoor als gemeente afspraken met alle netwerkpartijen.

C. De cliënt centraal te stellen bij het opstellen en uitvoeren van het ondersteuningsplan

- Richt de ondersteuning efficiënt en cliëntgericht in door professionals en cliënten gezamenlijk een ondersteuningsplan op te laten stellen en streef daarbij naar overeenstemming.
- Benoem bij indicaties voor voorzieningen een resultaat van de zorg of ondersteuning, altijd samen met de inwoner, en laat de duur van de indicatie situatie-gebonden zijn.
- Bevorder dat hulpverleners werken volgens het principe "één gezin, één plan, één regisseur", of zorg dat zij
- ondersteuningsplannen goed op elkaar afstemmen, zoals met contractafspraken.
- Houd consequent het belang van de cliënt voor ogen bij het bepalen van zorg en ondersteuning.

- Hanteer een uniform gehanteerde brede integrale vraagverheldering waarbij de wensen, behoeften en mogelijkheden van de cliënt en het resultaat het uitgangspunt zijn en organiseer dit zo dat de inwoner zijn verhaal niet nog een keer opnieuw hoeft te doen.
- Houd bij het opstellen van het ondersteuningsplan rekening met de behoeften, mogelijkheden en belastbaarheid van de mantelzorger, zoals met toekenning van respijtzorg of de inzet van extra individuele begeleiding van de cliënt.
- Schakel ervaringsdeskundige jongeren in om mee te denken over een passend ondersteuningsaanbod voor een andere jongere.
- Maak bij een hernieuwde zorgvraag gebruik van informatie die in het verleden is ingezet ('circulair werken' in de zorg).
- Richt de toekenning van de ondersteuning zo in dat gedurende de looptijd van de beschikking tussentijds op- en afschalen mogelijk is.
- Beschrijf in het ondersteuningsplan de door de cliënt of zijn huisgenoten te leveren gebruikelijke zorg. Bedenk hierbij dat de Wmo-2015, de Jeugdwet en de bijbehorende lokale verordeningen het mogelijk maken om rekening te houden met de individuele omstandigheden zodat er maatwerk kan worden geboden.
- Maak in het ondersteuningsplan afspraken over periodieke (tussen)evaluatie en betrek daarbij altijd de cliënt.
- Beleg de regie op de uitvoering van het ondersteuningsplan bij de cliënt, tenzij deze onvoldoende zelfredzaam is.
- Ondersteun cliënten zodat zij zelf de regie kunnen blijven voeren, zoals met de inzet van individuele begeleiding of de formulierenbrigade.
- Organiseer de regie op de ondersteuning van huishoudens met multiproblematiek die niet zelfredzaam zijn vanuit de Lokale Kamer (Team Veiligheid en Zorg).

D. Gemeentelijke regie op de sociale gebiedsnetwerken en proactieve samenwerking met de eerste- en tweedelijnszorgpartners

- Verstevig de samenwerking van het multidisciplinaire gebiedsteam met het schoolmaatschappelijk werk, de scholen en leerplichtambtenaren, om de zorgcontinuïteit te verbeteren.
- Stimuleer de sociale gebiedsnetwerken, zoals door het organiseren van gebiedsbijeenkomsten, het faciliteren van ontmoetingsplekken of door het opstellen van een samenwerkingsovereenkomst met huisartsen.
- Maak afspraken met huisartsen, medisch specialisten, jeugdartsen en zorgverzekeraars over de voorwaarden waaronder en de wijze waarop de verwijzing naar jeugdhulp plaatsvindt.
- Stem, waar mogelijk, wet- en regelgeving van verschillende instanties en gemeente op elkaar af.
- Bevorder de samenwerking tussen de wijkverpleegkundigen en de multidisciplinaire gebiedsteams van de gemeente.
- Blijf in gesprek met zorgverzekeraars over thema's op het snijvlak van het sociaal domein, de zorgverzekering en de langdurige zorg, zoals over de zorg aan jongeren die de leeftijd van 18 jaar bereiken en de ondersteuning aan GGZ cliënten die een instelling verlaten.
- Neem als gemeente verantwoordelijkheid en organiseer een vast aanspreekpunt met doorzettingsmacht voor individuele casussen die vast dreigen te lopen in reguliere wet- en regelgeving of daarbuiten vallen, en lever voor deze inwoners maatwerk.

4.3. Effectieve ondersteuning, licht waar mogelijk, zwaar waar nodig

Deze koers gaat over de zware geïndiceerde zorg voor de top 5 tot 10 % van de inwoners die zorg nodig heeft. Deze effectieve ondersteuning bestaat uit een gevarieerd en flexibel aanbod van individuele ondersteuning. De individuele ondersteuning wordt samengebracht in een arrangement dat is afgestemd op de behoeften van de cliënt en zijn of haar mantelzorger. De ondersteuning is erop gericht om cliënten in de thuissituatie te ondersteunen of om een vangnet met opvang of crisisvoorzieningen te bieden aan cliënten met complexe of zware problematiek. Ook het gedwongen kader van de jeugdzorg valt onder deze koers. Streven is waar mogelijk een beweging op gang te brengen van zwaar naar middel naar licht zorg. Dit kan onder andere door resultaatgericht en efficiënt (samen) te werken via het principe '1 huishouden, 1 plan, 1 regisseur'. Andere randvoorwaarden voor effectieve zorg zijn regionale inkoop (op onderdelen), innovatie en zorgcontinuïteit voor bijvoorbeeld jongeren die de leeftijd van 18 jaar bereiken.

Dit wordt gerealiseerd door:

A. Te ontschotten en resultaatgericht te werken, waar mogelijk volgens de principes van 'één huishouden, één plan, één regisseur'

- Verlaag de regeldruk en vereenvoudig werkprocessen om meer tijd te kunnen besteden aan daadwerkelijke ondersteuning.
- Maak meerjarige inkoopafspraken met aanbieders, om te stimuleren dat zij een innovatief cliëntgericht aanbod ontwikkelen.
- Onderzoek de mogelijkheid om een deel van het budget te reserveren voor de inkoop van onvoorzien zorg en ondersteuning voor individuele cliënten.
- Harmoniseer de tarieven voor jeugdhulp.
- Organiseer de inkoop van ondersteuning lokaal waar mogelijk en regionaal of landelijk waar nodig.
- Sluit voor voldoende aanbod van hoog specialistische zorg voor kleine doelgroepen aan bij regionale- of landelijke inkoop door de VNG.
- Onderzoek (samen met de regio) welke vormen van sturing en bekostiging het maatschappelijk resultaat van ondersteuning vergroten en maximaal ruimte laten voor de professional en innovatie, zoals maatschappelijk aanbesteden en resultaatfinanciering.
- Ontwikkel een integraal, lokaal inkoopplan sociaal domein en verbeter zo de lokale sturing op de verschillende regionale inkoopplannen, zoals het Inkoopkader Jeugdhulp Haaglanden.
- Evalueer de wmo- en jeugdinkoop ten aanzien van effectiviteit en doelmatigheid van regionale samenwerking, pas waar nodig de samenwerking aan en stel een nieuw regionaal inkoopkader jeugdhulp op.
- Onderzoek in hoeverre de regionale invoering van de GIZ methodiek (gezamenlijk inschatten zorgbehoefte) kan bijdragen aan effectieve sturing in de jeugdhulp.
- Onderzoek de mogelijkheid tot het bieden van één integraal PGB en volg hiervoor de landelijke pilots.
- Stimuleer een persoonsgerichte ondersteuning rekening houdend met de wensen en behoeften van cliënten, zoals door afspraken hierover op te nemen in contracten.
- Zorg dat professionals voldoende kennis hebben van elkaars aanbod en gezamenlijk optrekken om moeilijk bereikbare groepen te benaderen, zoals door hun netwerken te versterken.

- Maak inwoners minder afhankelijk van zware vormen van zorg en ondersteuning door binnen het ondersteuningsarrangement – waar nodig en mogelijk - ruimte te maken voor persoonlijke ontwikkeling.

B. Signalen van crisis, zorg of overlast vroegtijdig op te pakken en escalatie van problemen te voorkomen

- Bevorder de integrale aanpak voor signalen van crisis, zorg en overlast, zoals met de samenwerking van het meldpunt Bezorgd in de Lokale Kamer, Team Veiligheid en Zorg.
- Zorg voor een meldpunt voor signalen van crisis en voor huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Maak voor het Crisis Interventie Team (bij crisis in jeugdhulp) een keuze in organisatievorm en positionering voor de periode na 2019.
- Zorg dat professionals en vrijwilligers adequaat kunnen reageren op signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling, zoals door de implementatie van de meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling en de inzet van aandachtsfunctionarissen.
- Zorg voor verbetering en vernieuwing van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Gebruik hiervoor de regiovisie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling en zorg dat Veilig Thuis zorgcoördinatie blijft bieden op casusniveau.
- Bied bemoeizorg aan inwoners die zorg nodig hebben en hier niet om kunnen of willen vragen.
- Zet waakvlamcontacten en nazorg in na afronding van ondersteuning aan cliënten met een verhoogd risico op terugval.
- Onderzoek of frequenter inzetten van huisbezoeken er aan bijdraagt dat problemen eerder opgelost worden en pas deze methode, bij positief resultaat, waar mogelijk toe.

C. Een gevarieerd en flexibel aanbod van individuele voorzieningen om kwetsbare inwoners in de thuissituatie te ondersteunen

- Vergroot de mogelijkheden om aan inwoners passende ondersteuning in de thuissituatie te bieden, zoals door te investeren in ambulante begeleiding en groepsbegeleiding en door afspraken te maken met woningcorporaties en de centrumgemeente.
- Daag aanbieders uit om slimme combinaties van ondersteuning aan te bieden aan cliënten met multiproblematiek, zoals cliënten met psychosociale problemen, schulden en woonproblematiek.
- Zorg voor goede doorstroommogelijkheden door verbinding tussen algemene voorzieningen en geïndiceerde zorg te leggen.
- Bied cliënten keuzemogelijkheden tussen aanbieders zoals via het PGB en de inkoop van een persoonsgericht aanbod van zorg in natura en houd rekening met onder andere religie en levensovertuiging,
- Bied individueel maatwerk door arrangementen te maken die aansluiten bij wat de cliënt kan en wil, door waar mogelijk lichte ondersteuning in te zetten en waar nodig zwaardere vormen van ondersteuning.
- Verbeter de zorg en ondersteuning van inwoners met dementie en hun mantelzorgers, zoals met casemanagement.
- Bied indien noodzakelijk cliënten met cognitieve problematiek begeleiding en ondersteuning bij algemeen dagelijkse levensverrichtingen (ADL), zoals wassen, aankleden en douchen.
- Zorg voor voldoende en toegankelijk kortdurend verblijf (logeren in het kader van respijtzorg) om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen.

D. De continuïteit van de zorg en ondersteuning te bevorderen, met telkens een goede afweging tussen lichte en zware zorg.

- Ontschot daar waar mogelijk budgetten om het eenvoudiger te maken om ondersteuning flexibel in te zetten voor jeugdigen tussen de 18 en 23 jaar.
- Maak afspraken met aanbieders over flexibele leeftijdsgrenzen om een soepele overgang van jeugdhulp naar Wmo te bevorderen.
- Investeer in de relatie met belangrijke aanbieders en sluit waar mogelijk langer lopende contracten af of maak waar mogelijk meerjarige samenwerkingsafspraken.
- Betrek de jongere ruim vóór de 18e verjaardag bij de hulpverlening en de mogelijke vervolgondersteuning, om het ongewenst stoppen van hulpverlening te voorkomen.
- Bevorder met de inzet van de doorstroomconsulent een warme zorgoverdracht tussen professionals in de overgang van de jongere van 18- naar 18+.
- Begeleid en ondersteun jongeren die 18 jaar worden en voor wie het zorgtraject stopt naar zelfstandigheid, zoals met de inzet van de doorstroomconsulent.
- Innoveer de zorg voor 18 jarigen zoals met een pilot voor doelgroep- en domein overstijgende voorzieningen.
- Maak afspraken met de centrumgemeente voor beschermd wonen en begeleid wonen voor 18 tot 23 jarigen.

E. Het bieden van een vangnet zonder gaten voor inwoners met complexe problematiek.

- Zorg voor een kwalitatief goed en op de behoefte afgestemd regionaal aanbod van 24/7 voorzieningen dat flexibel ingezet kan worden
- (tijdelijk, op- en afschalen) en waarbij ook oog is voor de bijzondere doelgroepen, zoals Vrouwenopvang, Maatschappelijke Opvang (daklozen) en Beschermd Wonen (GGZ).
- Ontwikkel een lokale, en waar nodig regionale, visie op de organisatie van de Beschermd Wonen-keten na de decentralisatie in 2020 waarin opvang en de verschuiving naar naar begeleiding thuis en zelfstandig wonen aan bod komen.
- Waarborg de veiligheid van inwoners in acute crisissituaties door ervoor te zorgen dat crises 24/7 kunnen worden gemeld en kunnen worden opgepakt door het crisisinterventie team (CIT) en Veilig Thuis.
- Organiseer crisisopvang van jeugdigen zo veel mogelijk dicht bij huis/en of familie en zorg voor voldoende plekken ook in avond- en weekenden.
- Bevorder de integrale aanpak van pleegzorg en de geestelijke gezondheidszorg in geval van traumaverwerking en andere ernstige zorgen bij kinderen, zoals door hierover afspraken te maken met de partners.
- Stimuleer de inzet van lichte vormen van opvang, zoals in gezinsvormen, door de draagkracht en expertise van pleegouders te vergroten.

F. Daar waar nodig zorg in het gedwongen kader van de Jeugdzorg snel en daadkrachtig in te zetten, maar dit waar mogelijk te voorkomen en niet langer in te zetten dan nodig.

- Ontwikkel een regionale visie voor het gedwongen kader van de jeugdhulp, met aandacht voor expertiseoverdracht aan lokale professionals en betrokkenheid van deze professionals tijdens het gedwongen traject.
- Organiseer de toegang tot het gedwongen kader samen met ouders en professionals aan de jeugdbeschermingstafel.

- Vraag vaker advies aan de Raad voor de Kinderbescherming.
- Organiseer waar mogelijk de hulp dichtbij de cliënt en binnen het lokale vrijwillig kader door hierover afspraken te maken tussen Veilig thuis, het gedwongen kader (jeugdreclassering, jeugdbescherming), het CIT, het gemeentelijk multidisciplinair team en de lokale kamer (team Veiligheid en Zorg).
- Ontwikkel een visie op de residentiële jeugdzorg met aandacht voor de samenwerking en overgang tussen gesloten jeugdzorg en lokale professionals.
- Laat jeugdigen die noodgedwongen niet thuis kunnen wonen bij voorkeur opgroeien in een gezinsvorm (zoals een pleeggezin of steungezin) in plaats van een residentiële voorziening, en geef uitvoering aan de Ontwikkelagenda Pleegzorg Haaglanden.
- Evalueer het functioneren van het expertiseteam residentieel en pas waar nodig dit functioneren aan met als doel jongeren sneller passende hulp te kunnen bieden en daarmee de door-en uitstroom uit de jeugdhulp te bevorderen.

Op reis met het Sociaal Kompas

ADVERTENTIE

Gevraagd: kompas.

Betrouwbaar kompas om mee te navigeren in het woud van het sociale domein. Geschikt voor een reis van 4 jaar. Praktisch in gebruik, doelgericht, weersbestendig en moet tegen een stootje kunnen. Door groepen personen te gebruiken voor een breed terrein in het sociale domein. Moet stimuleren om zelf op ontdekking te gaan en buiten gebaande paden te treden. Problemen van diverse aard helpen voorkomen, en als dat nodig is zorgen voor passende hulp om weer op koers te raken en het (eind)doel te bereiken

1. Aanleiding Kompas gevraagd

Op reis

Het stelsel voor zorg en ondersteuning in Nederland verandert regelmatig. Nieuwe wetten en regels, praktijkervaring en innovaties uit het werkveld vragen om aanpassingsvermogen. Dat maakt het weinig effectief om steeds één en dezelfde positie in te blijven nemen in het beleid. Beter is het om mee te reizen met de ontwikkeling die het sociaal domein doormaakt. Maar hoe doe je dat? Een kompas dat helpt navigeren tijdens de reis is essentieel.

Aanleiding voor vertrek

Sinds 2015 hebben gemeenten nieuwe taken en verantwoordelijkheden op het terrein van jeugd, zorg en arbeidsparticipatie. In 2014 zijn beleidsplannen sociaal domein voor 2015-2016 vastgesteld. De focus lag destijds op de transitie van gedecentraliseerde taken en op de zorgcontinuïteit voor inwoners. Op grond van de Wmo 2015 en de Jeugdwet is de gemeenteraad verplicht om periodiek een beleidsplan vast te stellen. Het huidige transitie beleidsplan loopt af.

Deze nieuwe taken vragen om een fundamentele verandering van gemeenten. Een transformatie in de aanpak van vraagstukken, in de manier van werken en in de rol van de gemeente. Dit gaat hand in hand met een verandering in denken, werken, cultuur en gedrag. Niet alleen bij de gemeente, ook

bij zorgleveranciers, maatschappelijke partners en inwoners. De verankering van beleid in een Sociaal Kompas biedt ruimte om deze verandering vorm te geven. Met een heldere koers die enkele jaren mee kan.

Er zijn al grote stappen gezet. De gemeente besteedt aandacht aan de verbetering van de ondersteuning aan inwoners: effectiever, sneller en beter op elkaar afgestemd. Zo wordt zorg bijvoorbeeld gecoördineerd aangeboden voor huishoudens met meerdere complexe problemen.

Wat moet het Sociaal Kompas kunnen?

In de bijgevoegde advertentie is samengevat waar behoefte aan is en waar het Sociaal Kompas in tegemoet moet komen. Hierin staat onder andere dat het nodig is om beleid goed op elkaar af te stemmen. Daarvoor is het noodzakelijk om het brede sociaal domein in samenhang te bezien. Dat betekent een integrale aanpak met ondersteuning op meerdere leefgebieden die elkaar beïnvloeden, zoals wonen, werk, onderwijs, gezondheid, cultuur, sport, zorg en financiën. Daarnaast is een duidelijke koppeling van beleid aan maatschappelijke doelen gevraagd om het eindresultaat voor de inwoner voorop te stellen.

2. Wat is het Sociaal Kompas

Het Sociaal Kompas is een beleidsplan. Het bevat beleidsbepalingen die tot en met 2020 richting geven aan de uitvoering van gemeentelijke taken in het gehele sociaal domein van de gemeente Leidschendam-Voorburg. Het is een kapstok die de onderlinge samenhang tussen beleidsterreinen weergeeft en afzonderlijke voorstellen helpt plaatsen in een groter geheel.

Het Sociaal Kompas geeft antwoord op de vraag *wat* bijdraagt aan het behalen van maatschappelijke doelen. Het beschrijft de doelen en vraagstukken die specifiek in onze gemeente aan de orde zijn en de oplossingsrichtingen waar de gemeente en lokale partners belang aan hechten.

Anders dan in voorgaande jaren is gekozen voor één integrale, domein overstijgende aanpak. Daarnaast is er, waar dit elkaar kan versterken, ook een link gelegd met het fysieke domein, zoals bij inspanningen op het terrein van wonen en duurzaamheid.

In het Sociaal Kompas komen veel waardevolle elementen terug die ook in eerder beleid zijn verwerkt. Het meeste is niet nieuw. De transformatie zal voornamelijk vorm krijgen door het realiseren van slimme en praktische koppelingen binnen het sociaal domein. De veranderingen in beleid zijn dan ook aanscherpingen; subtieler dan voorheen, maar daardoor niet minder belangrijk.

Het Sociaal Kompas behandelt thema's op hoofdzaken vanwege de wens om niet alles 'dicht te regelen'. Dit plan biedt een set (niet uitputtende) *inspanningen om op koers te blijven*.

Gemeente en partners gebruiken het Sociaal Kompas als leidraad voor de uitvoering, dat ervoor zorgt dat steeds het maatschappelijk doel voor ogen blijft.

Als een thema niet is genoemd wil dit niet zeggen dat er helemaal geen aandacht voor is in het sociale beleid. Het is alleen niet aangemerkt als koersbepalend voor de komende vier jaar. Het Sociaal Kompas is geen uitvoeringsplan en bevat dan ook geen hele concrete voorstellen. Voor sommige thema's kan een concrete beleidsuitwerking wenselijk of al voorhanden zijn. Dat geldt voor onderwerpen als gezondheid, onderwijs en schuldhulpverlening.

Met het Sociaal Kompas worden geen verordeningen ter vaststelling voorgelegd. Verordeningen zijn een verdere uitwerking van beleid uit een beleidsplan. Het is ook geen afvinklijst met SMART acties. Daarvoor kan een uitwerking in plannen van aanpak nodig zijn van gemeente en diverse partners.

Het Sociaal Kompas laat bewust ruimte aan professionals. Ruimte die nodig is om in de dagelijkse uitvoeringspraktijk samen stappen te zetten en te bepalen hoe de uitwerking er het beste uit kan zien, wie wat doet en op welk moment.

3. Het Sociaal Kompas als navigatie-instrument

Maatschappelijke doelen als bestemming

Een kompas wordt gebruikt om te navigeren naar een eindbestemming. Bij het Sociaal Kompas zijn dat de hoofdinspanningen met maatschappelijke doelen. Om inwoners goed te ondersteunen is bij elk initiatief een duidelijke koppeling met het *doel* van zorg en ondersteuning gewenst. Er is voor gekozen om maatschappelijke doelen als basis te nemen voor het ontwikkelen van beleid. Het Sociaal Kompas hanteert de doelen uit de Monitor Sociaal Domein, ook wel: Doelenboom. Dit instrument is op verzoek van de gemeenteraad in 2015 tot stand gekomen.

Elk maatschappelijk doel vertelt wat de gemeente samen met partners wil bereiken voor inwoners van Leidschendam-Voorburg. Er zijn vier hoofdinspanningen geformuleerd die samen bijdragen aan “Meetellen en Meedoen”. Deze hoofdinspanningen corresponderen op hoofdlijnen met de vier hoofdogaven van de sociale structuurvisie ‘Ruimte voor Mensen 2024’. Onder de hoofdinspanningen zijn 16 maatschappelijke doelen benoemd, die het brede spectrum van het sociale domein beslaan. Doelen uit diverse beleidsplannen zijn nu samengebracht en op maatschappelijk effectniveau geformuleerd. Dit biedt informatie om als raad invulling te geven aan de kaderstellende rol, met focus op maatschappelijke effecten. Daarnaast helpt het de gemeentelijke organisatie én maatschappelijke partners met een duidelijk gezamenlijk kader om vanuit te werken.

In 2015 zijn 20 doelen geformuleerd. Nu de doelen in de organisatie in gebruik zijn en is bepaald wat er wordt gedaan om ze te bereiken, blijkt een indeling in 16 onderscheidende doelen te volstaan. Een aantal doelen is samengevoegd en het doel ‘Kwalitatief goede en rechtmatige hulp’ is toegevoegd. De doelen in het sociaal domein maken nu tevens onderdeel uit van een gemeentelijke doelenboom waar bijvoorbeeld ook doelen voor ruimtelijke ontwikkeling in staan. De gemeentebegroting Leidschendam-Voorburg hanteert dezelfde indeling.

Coördinaten

Een digitaal kompas maakt gebruik van GPS coördinaten om te bepalen waar je staat. Inzicht in de huidige situatie is nodig om goed beleid te ontwikkelen. Voor het Sociaal Kompas vertellen gegevens zoals uit de Wijkatlas, informatie over groepen inwoners en scores op effectindicatoren waar de gemeente staat. De ‘Nulmeting Monitor Sociaal Domein’ (december 2016) bevat de effectindicatoren bij elk maatschappelijk doel én een meting. Dit geeft een eerste globale indicatie van de mate waarin de gemeente op de goede weg is. Voor sommige indicatoren kan het wenselijk zijn om een streefwaarde te bepalen, bijvoorbeeld score 7.5. op cliëntervaring voor het effect van ondersteuning. Dat is dan een concretisering van het effect dat bereikt moet worden.

Op weg

Het Sociaal Kompas beschrijft de koers die bepalend is voor het succes van de hoofdinspanning en de weg die wordt afgelegd. Er zijn principes die tijdens de hoofdinspanning leidend zijn. Tijdens de

reis houden we rekening met de wind die waait (trends met kansen en uitdagingen) en kalibreren we het kompas als dat nodig is (bijstellen op basis van evaluatie en ervaringen). Het kompas is een instrument dat helpt bij de oriëntatie. De daadwerkelijke route die wordt afgelegd is van verschillende factoren afhankelijk en ligt niet vast, de richting is wel vastgelegd in richtinggevende inspanningen.

Voorbeeld:

Leerling A (14 jaar) gaat een moeilijke periode door. Ouders liggen in scheiding en hebben veel ruzie. Daarnaast is er sprake van schuldenproblematiek. Hierdoor lopen de spanningen thuis flink op. A voelt zich verdrietig en zit liever thuis alleen te gamen dan dat hij naar school gaat. Zijn ouders hebben geen zicht op het schoolrooster en spijbelen wordt extra makkelijk omdat A. zijn tijd in twee huizen door kan brengen. Een van de doelen is 'Jongeren bereiken het hoogste opleidingsniveau binnen hun capaciteiten'. Om dit te bereiken wordt ingezet op het verminderen van verzuim en voortijdig schoolverlaten. In koers 1.3 zijn verschillende inspanningen benoemd die op elkaar aansluiten. Met een eenduidige registratie en goede afspraken kan het verzuim van A vroegtijdig worden gesignaleerd. Met aandacht voor de achterliggende problematiek kunnen verschillende vormen van ondersteuning worden ingezet om A te helpen. Zo kan A bijvoorbeeld terecht bij schoolmaatschappelijk werk om zijn zorgen en spanningen te delen.

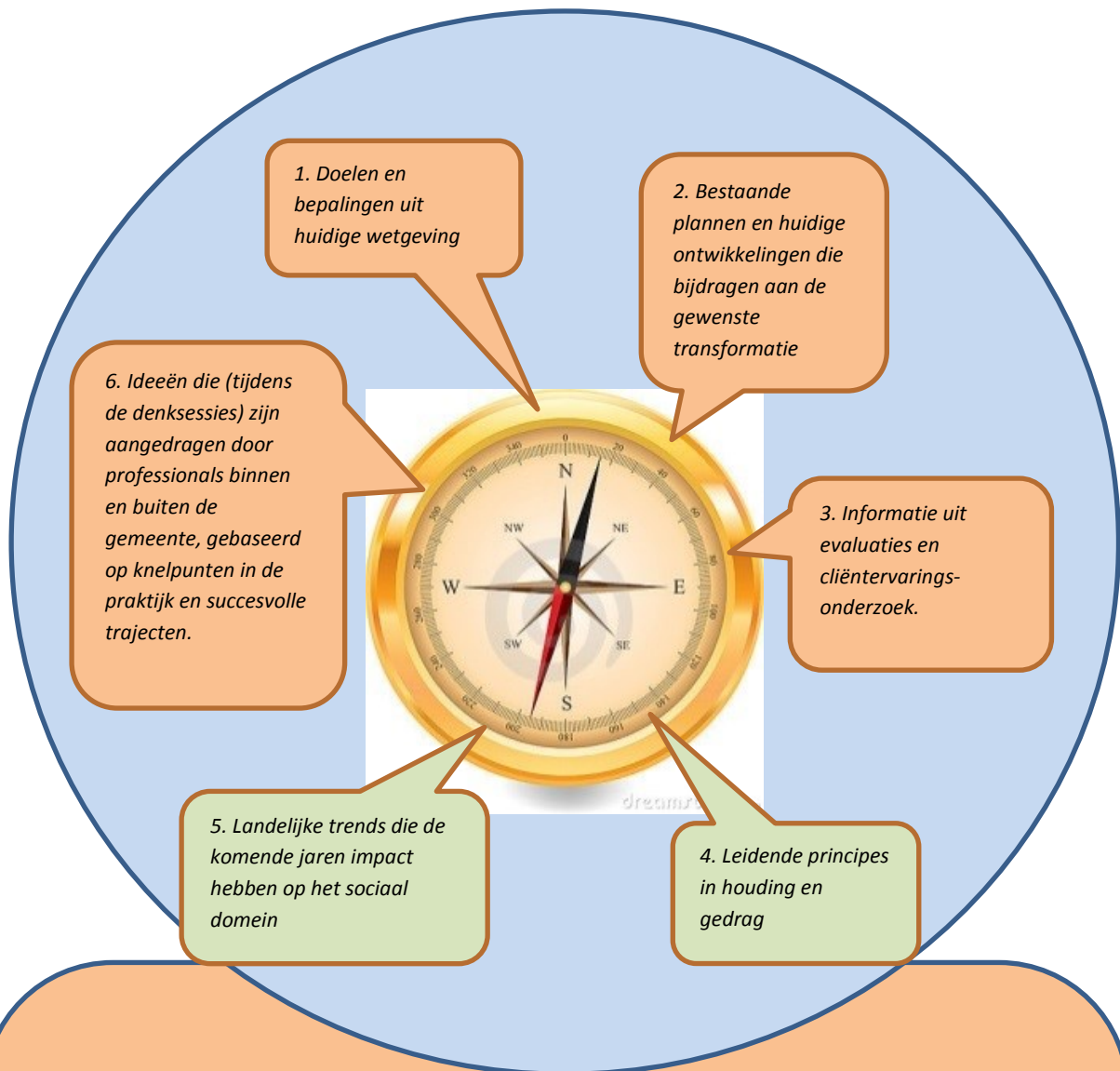
4. Samen invulling geven aan het Sociaal Kompas

Het sociaal domein is van ons allemaal. Dat betekent dat gemeente, inwoners en professionals samen voor de uitdaging staan om invulling te geven aan de transformatie van dit domein. Maatschappelijke partners hebben veel kennis en expertise in huis over het bieden van ondersteuning aan inwoners. Het Sociaal Kompas is dan ook tot stand gekomen met inbreng van een groot aantal partners, zoals de Participatieraad Leidschendam-Voorburg, het Platform Werk en Inkomen, medewerkers van zorginstellingen, sport- en welzijnsinstanties, onderwijs en vrijwilligersorganisaties. Er zijn onder andere denksessies georganiseerd waar meer dan 60 professionals en andere belanghebbenden hebben meegedacht over de inspanningen die kunnen bijdragen aan onze gezamenlijke doelen. Ook de samenwerkingsverbanden passend onderwijs zijn geconsulteerd. Verder is gebruik gemaakt van ervaringen van inwoners, met conclusies uit de cliëntervaringsonderzoeken Wmo en Jeugd en de tussenevaluatie van de drie decentralisaties uit 2016. De denksessies en de ervaringen van de inwoners staan aan de basis van het Sociaal Kompas.

5. Het instellen van de koers

In het volgende schema is te zien welke informatie heeft bijgedragen aan het bepalen van de koers van het Sociaal Kompas. De oranje bijdragen zijn vooral van invloed geweest op het vaststellen van de huidige koers van het Sociaal Kompas, het vertrekpunt voor de reis. De groene bijdragen zitten

vooral ingebed in houding en gedrag (de leidende principes) en in de wind die tijdens de looptijd van het Sociaal Kompas waait (landelijke trends). Deze laatste bijdragen zijn verder uitgewerkt na het schema.

Toelichting op invloeden die richting bepaald hebben:

1. Kernwoorden uit wetgeving: veiligheid (van jeugd) voorop, (zorg) afhankelijkheid tegengaan, opvoedkundig klimaat versterken, eerder de juiste hulp op maat, één gezin, één plan, één regisseur, uitgaan van mogelijkheden.
2. Het Sociaal Kompas sluit aan bij beleid uit de 'Sociale Structuurvisie: Ruimte voor Mensen 2024', de notitie "Transformatie Sociaal Domein" en de bijbehorende 'Ontwikkelagenda Sociaal Domein' en het 'Contourenplan dienstverlening sociaal domein'. Bij de ontwikkeling van het Sociaal Kompas is ook afstemming gezocht met het traject van de Omgevingswet. De hoofdlijnen van bestaand beleid uit 2016 (zie bijlage... voor een overzicht) zijn verwerkt in het Sociaal Kompas, denk bijvoorbeeld aan de LEA en het Actieplan Jeugdwerkgelegenheid. Specifieke wettelijke bepalingen, anders dan de Jeugdwet en Wmo, behoren in dergelijke uitwerkingsplannen terug te komen.
3. Denk hierbij aan onderzoeken als Evaluatie 3D, cliëntervaringsonderzoeken Jeugd en Wmo 2016.
4. De leidende principes zijn: 'van categoriaal naar integraal', 'van curatief naar preventief', 'van zorgen voor naar helpen zorgen dat' en van 'hoe naar wat'. (Zie uitwerking in volgende paragraaf).
5. De top 5 van trends zijn: 'groen en grijs', 'groen en duurzaam', 'doe het zelf doe het samen', 'op maat', 'langer thuis'. (Zie uitwerking in volgende paragraaf).

5.1. Leidende principes voor onderweg

De koers die het Sociaal Kompas beschrijft wordt ingegeven door een viertal richtingbepalende uitspraken, ofwel 'leidende principes' voor de transformatie van het sociaal domein in de gemeente. De principes zijn mede ontleend aan doelen uit wetgeving en beschreven in de "Ontwikkelagenda Sociaal Domein". Zoals uit de advertentie blijkt zijn elementen als 'preventie', 'passende zorg', 'innovatie' en 'zelfredzaamheid' van belang om te verankeren. Beleid moet gemakkelijk te gebruiken zijn en geen drempels opwerpen voor professionals in de uitvoering van zorg en ondersteuning. Kort samengevat houden de principes het volgende in:

A. Van "categoraal" naar "integraal"

Een hulpvraag van een inwoner kan betrekking hebben op meerdere levensdomeinen. De dienstverlening is cliëntgericht en samenhangend. Met de inwoner wordt een passend ondersteuningsarrangement ontwikkeld. OF: Er is ruimte om samen met de inwoner een passend ondersteuningsarrangement te ontwikkelen.

B. Van "curatief" naar "preventief"

Voorkomen is beter dan genezen. Inzet is dat de ondersteuning altijd passend is bij de situatie. Zwaar indien noodzakelijk en licht als dit mogelijk is.

C. Van "zorgen voor" naar "helpen zorgen dat"

Ondersteuning is er op gericht dat inwoners zoveel mogelijk zelfstandig of met hulp van hun directe omgeving kunnen meedoen en meetellen. De gemeente 'helpt zorgen dat' dit mogelijk is.

D. Van "hoe" naar "wat"

De gemeente bepaalt niet langer vooraf "hoe" de ondersteuning vorm gegeven moet worden, maar benoemt gezamenlijk met de betrokken hulpverlener en de inwoner het te behalen resultaat, het 'wat'.

5.2. Wind die waait

Op reis in het sociaal domein zijn er invloeden van buitenaf waar gemeente en partners op willen anticiperen. Vanuit het landelijke programma 'Gemeenten van de Toekomst' zijn de twintig meest impactvolle trends voor het sociaal domein benoemd. De trends zorgen voor uitdagingen én kansen. De impact van de trends verschilt in principe per gemeente. Om die reden is aan bestuurders, maatschappelijke partners en medewerkers van de gemeente gevraagd welke van deze trends volgens hen de komende jaren de meeste impact hebben op Leidschendam-Voorburg. Deze analyse heeft geresulteerd in de volgende top 5:

1. LANGER THUIS: zorg dichtbij en integraal

Zorg en ondersteuning zullen vaker dichtbij of aan huis verleend worden. Door de toenemende levensverwachting, innovatie in de zorg en de vergrijzing verandert de zorgvraag en neemt deze ook toe. Ook extramuralisering van zorg en financiële scheiding van wonen en zorg beïnvloeden de locatie waar mensen zorg ontvangen. In 2016 is door Atrivé onderzoek gedaan naar het langer thuis blijven wonen in Haaglanden. Uit prognoses blijkt dat het aantal huishoudens met een fysieke beperking in Leidschendam-Voorburg stijgt van 7260 in 2015 naar 7675 in 2020. Betreft de extramuralisering van de langdurige zorg in 2015 nog 385 inwoners, in 2020 zullen dit naar verwachting 790 personen zijn.

2. OP MAAT: ieder mens is uniek

Ieder mens is uniek en er is een beweging zichtbaar van afhankelijkheid van een standaard aanbod van voorzieningen naar een persoonlijke invulling van wonen, welzijn, werk, onderwijs en zorg. De effecten van maatwerk zijn niet eenduidig te meten, maar een indicator voor de interactie met inwoners is de cliënttevredenheid. Zo is in de cliënttevredenheidsonderzoeken gevraagd of er bij het opstellen van het ondersteuningsplan voldoende geluisterd is naar de cliënt. Ook is er gevraagd of de cliënt tevreden is met de oplossing. De tevredenheid van cliënten in de gemeente is gemiddeld voldoende. De cliënttevredenheid onder W&I en Jeugd cliënten is ook uitgedrukt in een cijfer. Respectievelijk betrof dit een 7,0 en een 7,4 (bron Monitor Sociaal Domein).

3. DOE HET ZELF, DOE HET SAMEN: andere burger, andere overheid

De relatie tussen burger en overheid verandert. De overheid krijgt bij sommige taken een meer faciliterende in plaats van uitvoerende rol en tegelijkertijd zijn (groepen) inwoners mondiger en ontwikkelen zij steeds vaker initiatieven in het sociaal domein. Bij ondersteuning van inwoners is een sociaal netwerk steeds belangrijker. De mate van betrokkenheid van inwoners bij elkaar valt onder andere af te lezen aan het indexcijfer sociale cohesie. In Leidschendam-Voorburg werd de sociale cohesie in 2014 gewaardeerd met een 6.2, wat overeenkomt met het landelijk gemiddelde. In totaal had 74% van de inwoners regelmatig contact met buurtgenoten, doet 27% vrijwilligerswerk en waren 8.200 inwoners mantelzorger (bron Wijkatlas en Monitor Sociaal Domein).

4. GROEN EN DUURZAAM: verduurzaming leefomgeving

Er is een toenemend bewustzijn op het gebied van duurzaamheid en aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving. Een prettige groene, veilige en leefbare woonomgeving stimuleert betrokkenheid, sociale cohesie en zelfredzaamheid in de buurt. In de Wijkatlas is de algemene leefbaarheid in Leidschendam-Voorburg in 2014 gewaardeerd met een 7,7. De scores voor het onderhoud van groen en het gevoel van veiligheid waren respectievelijk een 7,1 en 7,6.

5. GROEN EN GRIJS: minder jongeren en meer senioren

De bevolking verandert van samenstelling, het aantal ouderen neemt sterk toe en het aantal jongeren daalt. Daarbij is wel sprake van een toename aan gezonde/vitale ouderen, door verbeterde leefomstandigheden en gezondheidszorg. De trend wordt gestaafd met prognosecijfers. Volgens de Primosprognose zal in 2020 31% van de inwoners van LV 60 jaar of ouder zijn. In 2015 was dat nog 29%. Dit is een groter aandeel dan het aandeel jongeren (21% in 2015 én in 2020).

De koers in het Sociaal Kompas maakt gebruik van de kansen en uitdagingen die deze trends bieden. Zo heeft de trend 'Langer thuis blijven wonen' een impact op de vraag naar woonvoorzieningen. Daarom is er bijvoorbeeld een inspanning opgenomen om de ontwikkeling van woonvormen met zorg of begeleiding (zoals geclusterd en beschut wonen) te stimuleren. Een nadere omschrijving van de trends en hun impact op het Sociaal Kompas is opgenomen in de bijlagen.

6. Kompaskoers; knooppunten op de weg

Er zijn enkele gemene delers in de beleidsrichtingen die per doel zijn beschreven. Deze zijn te beschouwen als de overall koers van het Sociaal Kompas. Het zijn knooppunten op de weg die wordt gegaan en die je altijd tegenkomt. Het laat zien welke aandachtspunten voor de komende vier jaar zijn gekozen.

1. **Hart-wet-euro balans.** Soms kan de (juiste) toepassing van wet- en regelgeving in

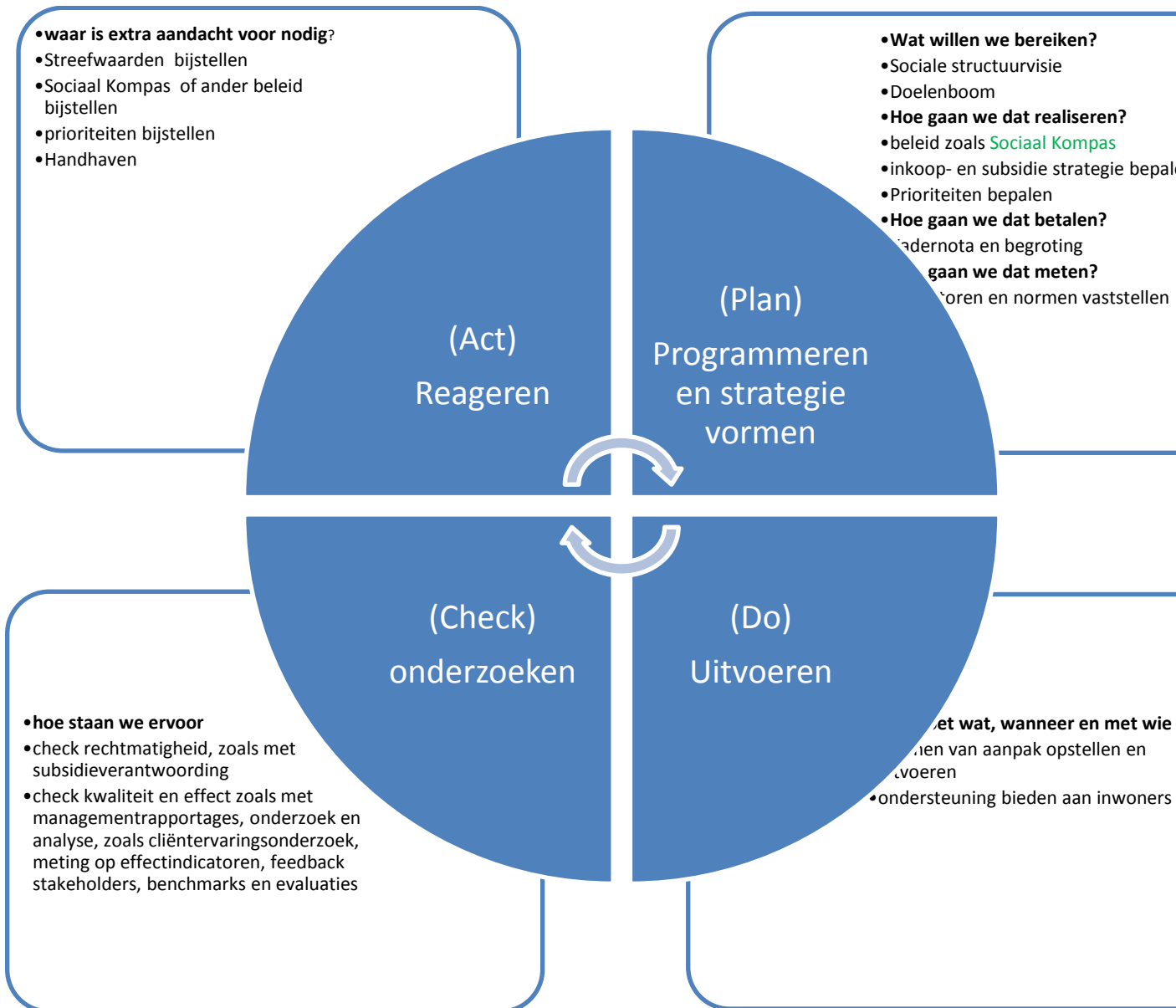
individuele gevallen tot knellende situaties leiden dan wel het oplossen van de problemen van inwoners belemmeren. Dit kan worden voorkomen door te werken volgens de zogenaamde hart-wet-euro balans. Dit houdt in dat een medewerker juridische (wet) en financiële (euro) consequenties en belangen op een zorgvuldige manier afweegt tegen consequenties en belangen voor de inwoner (hart). Op deze wijze kan optimaal maatwerk worden geleverd.

2. **Ruimte voor initiatieven en innovatie.** Innovatieve en creatieve ideeën van inwoners en organisaties worden omarmd, ondersteund en gepromoot. Dit gebeurt onder andere door ruimte en kansen in regelgeving te benutten (bijvoorbeeld Right to challenge). Waar een wil is, is een weg. Er wordt niet te veel vastgelegd in protocollen en regels, zodat in de uitvoering van ondersteuning ook ruimte ontstaat voor professionals om de transformatie vorm te geven.
3. **Actieve betrokkenheid.** Inwoners zijn betrokken bij elkaar, steunen elkaar als dat nodig is en zijn actief in de maatschappij. De belasting van het steunnetwerk is in balans. Iedereen levert een meerwaarde. Dit betekent bijvoorbeeld dat inwoners zich inzetten op sociaal, cultureel, economisch en politiek vlak, bijvoorbeeld als mantelzorger, vrijwilliger of via burgerpanels voor beleidsontwikkeling. De gemeente ondersteunt en faciliteert en springt bij waar nodig. Dit is een nieuwe stap in participerend burgerschap.
4. **Mogelijkheden van inwoners benutten en ontwikkelen.** De gemeente vertrouwt op de mogelijkheden van mensen; dat wat inwoners (potentieel) in zich hebben. Dit wordt benut én versterkt. Het geldt voor talentontwikkeling voor inwoners van alle leeftijden, het stimuleren van een startkwalificatie in het onderwijs en bij de inzet van vrijwilligers. Het geldt ook bij toeleiding naar hulp en ondersteuning, waarbij wordt bekeken wat iemand (met hulp van zijn steunnetwerk) kan, waar iemand goed in is en hoe dit verder is te ontwikkelen. Denk bijvoorbeeld aan een vraagstuk in de opvoeding, maar ook bij aanvraag voor dagbesteding, doelgroepenvervoer of toeleiding naar werk.
5. **Resultaatgericht werken voor inwoners.** Er wordt steeds nadrukkelijker gestuurd op het daadwerkelijk kunnen meetellen en meedoen voor elke inwoner: het resultaat van voorzieningen staat voorop. Hierbij wordt de totale situatie van een inwoner, zijn huishouden en steunnetwerk gezien. Doel is om ondersteuningsvragen goed te identificeren, te verhelderen en inwoners (met waar nodig warme overdracht) passende ondersteuning te geven. Dit heeft gevolgen voor de wijze van inkoop en toekennen van ondersteuning.
6. **Een solide fundament van vrij toegankelijke voorzieningen en aandacht voor preventie en vroege signalering.** Een stevig aanbod van basis- en algemene voorzieningen waar inwoners zonder formeel besluit gebruik van kunnen maken is de basis. Bestaande voorzieningen worden zoveel mogelijk met elkaar verbonden of gebundeld. Voorzieningen zijn aantrekkelijk voor een zo groot mogelijke en diverse groep inwoners en sluiten aan bij de wijk. Er is telkens aandacht voor bekendheid met en gebruik van voorzieningen, voor preventie en voor vroege signalering van problematiek die snel en adequaat wordt opgepakt.

7. **Leren van elkaar en wederzijds begrip.** Polarisering tussen bevolkingsgroepen wordt tegengegaan door elkaar te leren kennen en met elkaar in gesprek te gaan. Er wordt onder andere geïnvesteerd in activiteiten en voorzieningen die voor meerdere groepen inwoners passend zijn. Dit zorgt voor kruisbestuiving tussen leeftijden, etnische achtergronden en inwoners met en zonder beperkingen. Daarnaast is er aandacht voor behoeften van specifieke groepen, zoals LHBT, inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en jeugd met psychische problematiek. Er vallen geen groepen inwoners buiten de boot. In de zorg en ondersteuning leren ambtenaren en partners ook van inwoners en verdiepen zij zich in de belevingswereld van inwoners.
8. **Goede informatievoorziening.** Daar waar de kwaliteit van geleverde zorg doorgaans op peil is, zijn in de toeleiding en informatievoorziening een aantal verbeterpunten te onderkennen. Er wordt geïnvesteerd in adequate informatievoorziening, die aansluit bij de behoeften belevingswereld van inwoners. Informatie is beschikbaar op herkenbare plekken en wordt overzichtelijk bij elkaar gebracht. Er wordt ook geïnformeerd over afspraken over privacy. De Sociale Servicepunten spelen een prominente rol en bieden informatie, advies en (toeleiding naar) ondersteuning.
9. **Regie en netwerksamenwerking.** Vraagstukken in het sociaal domein zijn steeds complexer en een integrale benadering is noodzakelijk om resultaten te behalen. Bijvoorbeeld door één gezin, één plan, één regisseur, met integrale gebiedsnetwerken en bij de overgang van ondersteuning bij 18 jaar. De regie op de uitvoering van de ondersteuningsplannen is in principe belegd bij de inwoner zelf. Maar ook de gemeente heeft een regisserende rol. Zij staat voor de uitdaging om partners te verbinden op de maatschappelijke opgaven, in het bijzonder voor een goede samenwerking rondom het kind. Ook ondersteunt de gemeente inwoners die niet zelf de regie kunnen voeren. De regierol van de gemeente varieert. Soms is dit faciliteren (met bijvoorbeeld kennis, kunde, budget en/of gebruik van een locatie), soms aanjagen of stimuleren (zoals drempels in regels verminderen), verwijzen of communiceren (goede informatievoorziening, de weg wijzen), partner of opdrachtgever die helpt 'zorgen dat' inwoners ondersteuning krijgen. Op sommige taken heeft de gemeente ook een uitvoerende rol, bijvoorbeeld in de uitvoering van jeugdhulp. In andere gevallen heeft de gemeente een sturende rol en handelt zij coördinerend en regulerend (bijvoorbeeld coördinatie van een netwerk of casusregie). Bijna overal zijn gemeenten en maatschappelijk partners samen aan zet.
10. **Lokaal waar mogelijk, regionaal waar nodig.** Het sociaal domein wordt zoveel mogelijk lokaal en dicht bij de inwoners georganiseerd. Iedere gemeente heeft immers een unieke signatuur gebaseerd op onder andere demografische en sociaal-economische eigenschappen. Dit vraagt om een eigen aanpak. Er zijn echter vraagstukken die om een regionale of zelfs landelijke aanpak vragen. Bijvoorbeeld vanwege wettelijke verplichtingen, kwalitatieve overwegingen of efficiëncywinst. Denk aan het Inkoopbureau H-10 waar een groot aantal jeugdhulpaanbieders is gecontracteerd voor niet vrij toegankelijke zorg.

7. Op weg naar de bestemming

Nu de koers is bepaald vervolgen gemeente en partners samen de reis met het Sociaal Kompas in de hand. Tijdens deze reis worden de fases van de planning- en control cyclus doorlopen. Hieronder wordt geschetst welke plek het Sociaal Kompas hierin heeft. De opgesomde onderdelen geven een indicatie van de producten en activiteiten die kenmerkend zijn voor een bepaalde fase. Het schema biedt dus geen volledig overzicht.

Een belangrijke stap is het maken van plannen die aangeven wat de gemeente wil bereiken. Een aantal onderdelen hebben een doorlooptijd van meerdere jaren, andere onderdelen keren jaarlijks terug. Strategische visies bieden een meerjarenperspectief en hebben zodoende doorgaans een lange doorlooptijd. Zij dienen als voeding voor andere plannen. Het Sociaal Kompas is een inhoudelijk plan voor de komende vier jaar. De begroting is een financieel plan dat jaarlijks wordt vastgesteld. Het Kompas geeft richting aan de financiële afwegingen in de Kadernota en begroting.

De Kadernota is planvormend en kaderstellend op financieel vlak, doordat er prioriteiten voor beleid en uitvoering in opgenomen worden. De begroting bevat de jaarlijkse bestedingsplannen. Natuurlijk zijn er ook aparte voorstellen aan de raad mogelijk maar deze zouden vooral moeten gaan over beleidsontwikkelingen die niet (bij het opstellen van de Kadernota) waren voorzien.

Zonder maatschappelijke partners is de gemeente niet in staat de plannen voor goede ondersteuning aan inwoners te realiseren. In het Sociaal Kompas wordt de samenwerking met maatschappelijk partners op heel veel onderdelen specifiek benoemd. Een verdere uitwerking en uitvoering van het beleid waarbij ook prioriteiten (in tijd en budget) worden bepaald, vindt dan ook in nauwe samenwerking met maatschappelijk partners plaats. Kwaliteit is een belangrijk aspect in de uitvoering. Een criterium is 'de inwoner centraal' met een integrale domein overstijgende aanpak waar professionals uit meerdere disciplines samenwerken. In de uitvoeringsfase is er ook voor inwoners ruimte zelf aan zet te zijn, door bijvoorbeeld regie te voeren op hun eigen ondersteuningsplan.

Om te zorgen dat we op de juiste koers blijven is het nodig om te onderzoeken en te evalueren. Het structureel vergaren en benutten van kennis en informatie (van stakeholders) is belangrijk om beleid bij te kunnen stellen. Invloed, betrokkenheid en (mede)verantwoordelijkheid van inwoners en samenwerkingspartners is het uitgangspunt. Aan inwoners (zowel individueel als via burgerpanels en adviesraden) en professionals buiten en binnen de gemeente wordt periodiek gevraagd om de uitvoering te beoordelen. Zowel op resultaat als proces. Ook wordt informatie verzameld uit onderzoeken, intervisie casuïstiek, wetgeving en regionale ontwikkelingen. Er wordt kwantitatieve monitoringsinformatie verzameld waaruit resultaten zichtbaar worden. Er wordt bekeken waar bijsturing nodig is om de gestelde missies en doelen uit het Sociaal Kompas te blijven volgen en op koers te blijven. Op basis daarvan worden prioriteiten periodiek bijgesteld. De volgorde en prioritering wordt nu dus niet één keer voor vier jaar bepaald, maar het is een proces dat samen met partners minimaal jaarlijks wordt doorlopen, voorafgaand aan de financiële kaderstelling.

In 2017 wordt de gemeentelijke strategische visie herijkt en buigt de gemeente zich opnieuw over de vraag 'welke gemeente willen we zijn?' Ook op basis van strategische inzichten kan het wenselijk zijn om het Sociaal Kompas aan te passen. Concreet betekent dit dat er op dat moment een addendum aan het Kompas zal worden toegevoegd. Nieuwe inzichten zijn waardevol zijn om te bepalen welke elementen uit de sociale beleidskoers meer of minder van belang zijn. Het helpt zodoende om prioriteiten te bepalen en keuzes te maken in de uitwerking van het Sociaal Kompas. Ook (strategische) uitspraken over maatwerk op gebied- of wijkniveau leggen een goede basis om te bepalen waar in de uitvoering van het beleid de meeste aandacht naar uit zou moeten gaan. Zo kan het in sommige wijken nodig zijn om extra in te zetten op ondersteuning van ouderen. De 'couleur locale' van de wijken bepaalt zodoende de intensiteit van de uitvoering.

8. Het Sociaal Kompas als communicatie-instrument

Wanneer gesproken wordt over communicatie is het voor het Sociaal Kompas belangrijk te kijken naar de communicatie in het hart van het beleid. Hierbij staan twee uitgangspunten centraal: weten wat er speelt en inspelen op wat er speelt.

Het Sociaal Kompas biedt een middel om beide uitgangspunten aan te pakken. Communicatie wordt in het Sociaal Kompas niet gezien als instrument; het Sociaal Kompas is juist een instrument voor communicatie. Geen communicatie als sluitstuk, maar als integraal onderdeel van beleids- en organisatieprocessen. Geen communicatie om beleid begrijpelijk te maken, maar voor het maken van begrijpelijk beleid.

Communicatie dient in Sociaal Kompas om goede plannen voor ondersteuning aan inwoners te realiseren. Zoals eerder beschreven, is dit niet mogelijk zonder maatschappelijke partners en inwoners. De inwoners en maatschappelijk partners staan centraal en signaleren nieuwe trends en ontwikkeling. Het inventariseren en analyseren van beelden en meningen van inwoners en betrokken partners dragen bij om uiteindelijk het beleid goed te kunnen implementeren. Het draagt bij aan een duidelijke visie, een helder beleidsdoel, draagvlak en aan monitoring van de ingezette koers. (*'Weten wat er speelt'*)

Doordat het Sociaal Kompas is vormgegeven als een handzaam digitaal instrument is, biedt het in één oogopslag waar het in het sociaal domein om draait: meetellen en meedoen in Leidschendam-Voorburg. Het is een instrument waar maatschappelijk partners en gemeenten, samen mee kunnen werken. Het is een instrument wat ingebed moet worden in het werkproces. Hiermee wordt communicatie ingebed in het werk van professionals. Waarbij het steeds gaat het om het opvangen van signalen uit de omgeving en die signalen doorvertalen naar beleid en strategie. Het steeds weer bekijken of de juiste koers wordt gevolgd, of dat bijsturing nodig is. (*Inspelen op wat er speelt'*).

Begrippenlijst

Kompaskoers 1.1:

- Signs of Safety methode: methode die beoogt een veilige (opvoed)situatie voor kinderen te creëren. De methode wordt toegepast in situaties waarin kindermishandeling of verwaarlozing wordt vermoed of is aangetoond.
- Vader-/moedercentrum: buurtgerichte voorziening met als doel kansarme en kwetsbare, vaak moeilijk bereikbare, doelgroepen structureel en duurzaam te activeren en te laten participeren in de samenleving
- Kindcheck GGZ: onderdeel van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling met als doel het in kaart brengen van signalen.
- LHBT: staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel en transgender
- Algemene voorziening: voorziening die voor iedereen toegankelijk is zonder indicatie
- Opvoedkundig klimaat: ('pedagogische civil society'). Een opvoed- en opgroeiomgeving waar alle mensen die betrokken zijn zich medeverantwoordelijk voelen voor de jeugd
- Civil Society: samenleving waarin mondige burgers vooral zelf (zonder tussenkomst van politieke partijen) voor hun belangen en idealen opkomen, al of niet door zich te organiseren.

Kompaskoers 1.2:

- Taalhuis: plek waar iedereen terecht kan voor advies en/of ondersteuning op het gebied van taal. Samenwerkingsverband tussen bibliotheek en lokale partners op het gebied van taaleducatie.
- Combinatiefunctionaris: zorgt voor verbinding tussen onderwijs, sport en/of cultuur. Organiseert activiteiten om kinderen in contact te brengen met sport en cultuur.

- 21st century skills: onderwijsmethode gericht op kritisch denken, samenwerken, ICT-geletterdheid, sociale vaardigheden, probleemoplossend vermogen, communiceren en creativiteit.
- Culturele hotspots: culturele broedplaats.
- Burgerschapsvaardigheden: het vermogen om een actieve bijdrage te leveren aan de samenleving door zaken als verantwoordelijkheid nemen, meebeslissen en participeren
- Brede scholen: samenwerkingsverband tussen organisaties die direct of indirect te maken hebben met de opvoeding en ontwikkeling van kinderen.

Kompaskoers 1.3:

- IKC: Integraal Kindcentrum met een onderwijskundig en pedagogisch doorlopend aanbod van voorzieningen en interventies binnen het onderwijs, de (jeugd)zorg en de vrije tijd voor kinderen van 0-12 jaar.
- VVE: Voor- en Vroegschoolse Educatie.
- Statushouders: vluchteling met een verblijfsstatus.
- Voortijdig schoolverlaten: jongeren van 12 tot 23 jaar verlaten het onderwijs zonder een startkwalificatie behaald te hebben.
- Doelgroepkinderen: kinderen met een indicatie voor Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE).
- Schakelklassen: vorm van onderwijs bedoeld om een brug te slaan tussen twee verschillende onderwijssystemen. Kinderen van statushouders volgen hier onderwijs en leren de Nederlandse taal.
- Voorschoolse voorzieningen: kinderopvang, peuterspeelzalen.

Kompaskoers 1.4:

- Paspoort naar je toekomstdroom: project om leerlingen te begeleiden om vanuit hun kracht en talent en om ze te leren niet te denken vanuit hun angsten, problemen of zorgen.
- Pro/vso scholen: Praktijkonderwijs en voorgezet speciaal onderwijs scholen
- Individuele studietoeslag: vorm van bijzonder bijstand aan jongeren die door een beperking niet in staat zijn naast de studie zelf bij te verdienen.
- Startkwalificatie: een diploma havo, vwo of mbo niveau 2 of hoger
- Generatiepactregeling: Regeling waarmee oudere werknemers op een verantwoorde manier kunnen doorwerken tot hun 67ste levensjaar door minder uur per week te werken en waarbij de vrijgekomen uren ingevuld worden door jongeren(onder andere met afstand tot de arbeidsmarkt) tot 35 jaar.

Kompaskoers 1.5:

- geen

Kompaskoers 2.1:

- BUUV: sociale marktplaats voor dingen die mensen als buurt- of stadsgenoten voor elkaar kunnen doen, zoals koken, hulp bij de administratie of een lift naar de huisarts.
- Nextdoor: besloten buurtapp waarmee mensen elkaar op de hoogte brengen van wat er speelt in de buurt.
- Buurt m/v: praktische ondersteuning voor mensen met verslavings-, psychiatrische en eenzaamheidsproblematiek bij het zelfstandig wonen
- Welzijn op recept: methode om mensen met lichte psychosociale klachten door te verwijzen naar welzijnsactiviteiten.
- Kulturhus: centrum met voorzieningen op het gebied van onderwijs, kinderopvang, welzijn en zorg.
- Zelfredzaamheid: in staat zijn tot het uitvoeren van de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen en het voeren van een gestructureerd huishouden.

Kompaskoers 2.2:

- Sociaal Fonds: fonds dat financiële hulp verleent aan mensen die door bijzondere oorzaken in financiële problemen zijn geraakt en waarvoor bestaande voorzieningen geen uitkomst bieden.
- Kostendelersnorm: artikel binnen de Participatiewet dat bepaalt dat iemand die zijn woning deelt met een of meer medebewoners waarmee hij kosten kan delen, recht heeft op een lagere uitkering.
- Experimentenwet: Ter bevordering van een innovatieve aanpak van maatschappelijke opgaven heeft het kabinet een experimentenwet aangekondigd op grond waarvan een aantal specifiek aangewezen gemeenten gedurende een vooraf vastgestelde periode in de gelegenheid wordt gesteld om in afwijking van bestaande regelgeving te experimenteren met een alternatieve, innovatieve aanpak.
- Bewindvoering bij schulden: Als het niet lukt om tot een minnelijk (vrijwillig) akkoord te komen met de schuldeisers, dan wordt een traject via de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP) gestart. De rechter benoemt dan een bewindvoerder die de wettelijke regeling uit gaat voeren. Hij of zij ziet erop toe dat de schuldenaar de regels van de WSNP nakomt. Hij onderzoekt de situatie van de schuldenaar en informeert schuldeisers en de rechter-commissaris.
- Participatiewet: Ingevoerd op 1 januari 2015 ter vervanging van de Wet werk en bijstand. Regelt zaken als bijstandsuitkering en begeleiding naar werk. Nieuw in dat Participatiewet is dat gemeenten nu ook verantwoordelijk zijn voor de re-integratie van mensen met een arbeidsbeperking.
- Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz): Vanuit de Bbz kan uitkering verstrekt worden aan ondernemers die in financiële moeilijkheden zitten. Ook worden vanuit de Bbz startende ondernemers financieel ondersteund.

Kompaskoers 2.3:

- Werkbedrijf: overlegorgaan dat de verbindende schakel vormt tussen alle partijen die betrokken zijn bij het realiseren van de afgesproken 125.000 extra (garantie)banen in 2026 voor mensen met een arbeidsbeperking
- DSW: samenwerkingsverband van de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Rijswijk en Zoetermeer voor de uitvoering van Wet sociale werkvoorziening. Houd zich ook bezig met de re-integratie van mensen met een bijstandsuitkering en beschut werk.
- Werkgeversservicepunt (WSP): Ondernemers kunnen hier terecht voor informatie en advies m.b.t. allerlei vragen rond personeel. Ook worden mensen met een uitkering door het WSP bemiddeld naar werkgevers.
- Basisinkomen: Een basisinkomen is een vast (maand-)inkomen, dat de overheid aan iedere burger verstrekt of garandeert zonder daar voorwaarden bij te stellen. Het heet basisinkomen omdat het net genoeg is om van rond te komen. Wie een hoger inkomen wil blijft aangewezen op andere bronnen zoals inkomsten uit arbeid. Er zijn gemeenten die experimenteren met het verstrekken van een basisinkomen aan mensen met een bijstandsuitkering.
- Social Return on Investment: aanpak om meer werkgelegenheid te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Inkopers van overheden kunnen, bij het verstrekken van inkoopopdrachten, de opdrachtnemer stimuleren of verplichten om kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt te betrekken bij de uitvoering van de opdracht.
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO): Duurzaam ondernemen of maatschappelijk ondernemen is een vorm van ondernemen gericht op economische prestaties (profit), met respect voor de sociale kant (people), binnen de ecologische randvoorwaarden (planet): de triple-P-benadering.
- Alternatief beschut werk (onbetaald): Het doel van het alternatief Beschut Werk is het ontwikkelen van basisvaardigheden, die noodzakelijk zijn voor (betaald) werk. De doelgroep voor dit project bestaat uit mensen met een uitkering die in een zogenaamde beschutte omgeving prima kunnen werken. Deze mensen worden intensief begeleid door een Vrijwillige Coach, opgeleid door het Vrijwilligerspunt.

- Nieuw beschut werk (betaald): Werk in een beschutte omgeving voor mensen die (nog) niet in staat zijn bij een reguliere werkgever aan de slag te gaan. Het organiseren van beschut werk is een verantwoordelijkheid van de gemeente.
- Garantiebanen: Banen voor mensen met een arbeidsbeperking bij reguliere werkgevers. In het sociaal akkoord is afgesproken dat in de periode tot 2026 25.000 extra banen voor deze doelgroep gerealiseerd moeten zijn.

Kompaskoers 2.4:

- Seniorenmakelaars: wijzen huurders van 55+ met een verhuishwens de weg naar een passende woning en daarmee komen er meer woningen vrij voor starters en gezinnen.
- Platform EOA: netwerk met bestuurders en medewerkers van de overheid, het bedrijfsleven, het onderwijs en de zorg.
- LVB-ers: mensen met een licht verstandelijke beperking
- Woonzorgarrangementen: wonen met geïntegreerde zorg op divers gebied.
- Autarkisch bouwen: manier van bouwen waardoor de bewoner geheel zelfvoorzienend is en onafhankelijk op het gebied van energie en water. Kent daarnaast voor zover mogelijk een gesloten kringloop ten aanzien van afval. Vaak toegepast in concept 'tiny houses'.
- Dagbesteding: structurele tijdsbesteding met een welomschreven doel voor mensen met een handicap, mensen met psychiatrische problemen of ouderen.
- Extramuralisering: Verschuiving van intramurale zorg naar lichtere vormen van zorg en ondersteuning buiten de muren van de instelling, zoals verpleeghuiszorg die thuis wordt geboden of projecten voor begeleid wonen in de wijk voor mensen met een verstandelijke beperking in plaats van verblijf in een instelling.
- Launching customer: Eerste grote klant van een startup, die niet alleen vertrouwen in het product wekt, maar ook een rol speelt bij de verdere ontwikkeling er van. Fungeert hierdoor als katalysator voor een succesvolle voortgang en marktintroductie van het product of de dienst.
- MIVA: afkorting voor minder valide.
- Kanskaart: overzichtkaart met potentiële (sociale woning)bouwlocaties.

Kompaskoers 2.5:

- Eerstelijnszorg: zorg waar iemand zonder verwijzing toegang toe heeft, zoals de huisarts, maatschappelijk werk of wijkverpleegkundige.
- Respijtzorg: Respijtzorg biedt mantelzorgers de mogelijkheid hun zorgtaken tijdelijk aan een ander over te dragen. Daardoor kunnen zij de zorg beter volhouden. Respijtzorg kan bijvoorbeeld bestaan uit een logeerafde of tijdelijke ondersteuning door een zorgprofessional.

Kompaskoers 3.1:

- Right to challenge: Recht om uit te dagen. Aanpak waarbij een groep (georganiseerde) bewoners, taken van gemeenten kunnen overnemen als zij denken dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan.
- Culturele businesscase: netwerkmethodie met als doel het versterken van culturele instellingen.

Kompaskoers 3.2:

- LHBT: afkorting voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender.

Kompaskoers 3.3:

Geen

Kompaskoers 4.1:

- VOG: verklaring omtrent gedrag.

Kompaskoers 4.2:

- Sociaal Servicepunt: Inlooppunt waar inwoners van Leidschendam-Voorburg terecht kunnen voor cliëntondersteuning, informatie en advies op het gebied van financiën, gezondheid, opvoeden en opgroeien, sociale relaties, werken, wonen en zorg.
- Spoedzorg: hulpvraag om zorg of ondersteuning waarop binnen 24 tot 48 uur moet worden gehandeld.
- (Gemeentelijke) toegang: de wijze waarop de gemeente haar wettelijke taak heeft ingericht m.b.t. inwoners met hulp vragen op het gebied van zorg en ondersteuning en de wijze waarop de gemeente de toegang tot de hulp heeft georganiseerd.
- Gebiedsteams: multidisciplinair samengestelde teams per gebied, met in elk team een afvaardiging van jeugd, werk, zorg en welzijn.
- Toegang en toeleiding tot zorg: bepalen waar, hoe en bij wie inwoners terecht kunnen met hun hulp- en ondersteuningsvragen en vervolgens passende ondersteuning kunnen krijgen.
- Integraal: alles omvattend. Hier bedoeld worden in ieder geval: maatschappelijke ondersteuning, publieke gezondheidszorg, preventie, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen.

Kompaskoers 4.3:

- Aandachtsfunctionaris: bewaakt de procedure m.b.t. meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling en zorgt voor een kwalitatief goede procedure bij een vermoeden van huiselijk geweld en kindermishandeling
- Arrangement: een voor de cliënt op maat gesneden pakket van basis-, algemene en individuele voorzieningen.
- GIZ (Gezamenlijk Inschatten van Zorgbehoeften) methodiek: integrale methodiek waarmee een getrainde professional samen met ouders, jongeren en eventueel andere professionals de krachten, ontwikkel- en zorgbehoeften van een specifiek kind/gezin snel in kaart brengt
- Gedwongen kader voor de Jeugd: maatregel die de Kinderrechter kan opleggen wanneer de veiligheid van kinderen ernstig bedreigd wordt en de ouders niet kunnen of willen meewerken om dit te verbeteren.
- Maatschappelijk aanbesteden: samen met aanbieders nagaan of de uitvoering van taken effectiever en meer betrokken kan. Samen zoeken naar oplossingen op lokaal niveau die meer maatschappelijke waarde hebben. De gemeente stelt zich in het aanbestedingsproces op als partner in plaats van opdrachtgever.
- Veilig thuis: Ook bekend als advies- en meldpunt (kinder)mishandeling.
- Kortdurend verblijf: Kortdurend verblijf in een instelling ter ontlasting van de mantelzorger en zo nodig het daar noodzakelijk vervoer.
- Professional: beroepsmatige beoefenaar van een vak.
- Ambulante zorg/hulp: zorg/hulp die niet in een instelling (ziekenhuis, verpleeghuis etc.) wordt verleend, maar op de plek waar de patiënt zich bevindt.
- Cliëntenraad: georganiseerd verband van cliënten die opkomen voor de belangen van patiënten/cliënten van een zorginstelling.
- Mantelzorg: onbetaalde, intensieve en langdurige zorg voor zieke of gehandicapte familieleden of vrienden.
- Nazorg: alle zorg-, hulp- en/of dienstverlening die wordt geleverd ter ondersteuning, begeleiding of nacontrole van inwoners nadat alle voorzieningen en hulp uit het ondersteuningsplan zijn uitgevoerd
- Respijtzorg: het bieden van tijdelijke professionele hulp wanneer mantelzorgers de gebruikelijke zorg gedurende een korte periode niet kunnen verlenen.